

AHMED S. ALIČIĆ

POPIS BOSANSKE VOJSKE PRED BITKU NA MOHAČU 1526. GODINE

U Arhivu Topkapu muzeja u Istambulu nalazi se jedan fragment popisa (deftera) vojske iz Bosne koja je trebalo da pođe na carsku vojnu. Sadrži svega 17 listova, bez originalne paginacije. Naknadno je stavljena arhivistička paginacija. Ovaj popis privlači pažnju i zbog svoje formalne opreme, kao i lijepog rukopisa. Signatura toga fragmenta je: Ar. D. 4175.

Mikrofilm i fotokopije toga materijala sada su vlasništvo Akademije nauka i umjetnosti BiH i nose katalošku oznaku 20 red. br. 158—176.

Ono što već na prvi pogled privlači pažnju jest to da je uz imena timarnika i drugih vojnika gotovo redovno stavljana oznaka *Hrvat* i *Bosna*. Prema tome, nema sumnje da je riječ o popisu koji je nastao u našim krajevima. Detaljnijim uvidom ustanovljeno je da je popis nastao u prvim decenijama 16. vijeka. Mada je i ranije bilo poznato da se u raznim defterima uz ime neke ličnosti ponekada navede i njeno porijeklo, ipak nije bilo poznato da se tako postupa masovno, odnosno sa svim popisanim licima kao što je slučaj u ovom defteru.

Ovaj je izvor interesantan i značajan iz više razloga:

a) što su u njemu, uglavnom, sve popisane osobe pobliže označene mjestom svoga porijekla. Izuzetak čini nekoliko krupnijih feudalaca i kršćani-timarnici;

b) što je to najstariji poznati tzv. *joklama defter*, odnosno defter ratnog vojnog rasporeda iz naših krajeva;

c) što defter potječe iz vremena kada je ratna aktivnost Osmanlija u Evropi bila skoro na kulminaciji, pa je interesantno kakvo je učešće naših ljudi u tim aktivnostima;

d) što ovaj defter jasno pokazuje da su Osmanlije, osvajajući pojedine zemlje, bar u početku, zadržavali njihov autohtoni naziv, očito prema staroj administrativnoj podjeli, pa po tome razlikovali i ljude odakle potječu. Tako ovdje imamo jasno izraženu razliku između pripadnika Bosne i Hrvatske, a i pripadnika drugih krajeva i zemalja.

Konačno, ovaj fragment pruža mogućnost istraživanja u više pravaca: struktura osmanske vojske i stanovništva; udio naših ljudi u toj vojsci i njihov društveni i ekonomski položaj; način odlaska u rat; titule i nazivi za različite kategorije vojnika i komandanata; identificiranje velikog broja begova i vojvoda koji su tada ili će kasnije igrati značajnu ulogu u političkom i društvenom životu Bosne; pitanje islamizacije u našim krajevima, naročito imajući u vidu veoma veliki broj ličnosti koje su označene kao Hrvati; konačno, ovaj popis će pomoći da se bolje razjasne neke ustanove i njihov značaj u organizaciji osmanske vlasti u našim krajevima.

Prema ustaljenoj praksi Osmanlije su pred svaku vojnu vršili smotru vojnih obveznika. Na taj način su utvrđivali da li svi ti vojni obveznici izvršavaju obaveze koje su imali prema svom položaju, da li su nastale promjene i kakve; da li su svi obveznici u životu i sposobni za rat i koji se od njih nije odazvao na vojni poziv. Na osnovu toga bio bi sastavljen defter ratnog vojnog rasporeda i na odgovarajuća mjesta unesene sve promjene. Ovo je značajno za kontrolu i reviziju vojničkih lina i obaveza koje su iz toga proizlazile. Kako je osnovu osmanskog sistema činio vojnički red spahija, to je u deftere obično unošen iznos feudalnih prihoda koje je pojedini spahija uživao i prema kojem su određivana njihova prava i obaveze. Isto tako, u deftere je, po pravilu, unošeno i mjesto odakle te prihode ostvaruju. Svi ti elementi su, uglavnom, zastupljeni i u ovom defteru.

Ovaj popis se odnosi samo na bosanski sandžak. Nažalost, i ovo što je sačuvano ne teče kontinuirano, listovi su ispreturani. Prikazaćemo ga onako kako je on danas sačuvan. Odmah da istaknemo da je veliki nedostatak u tome što nam nije nigdje sačuvan datum nastanka deftera. Da je popis kompletan, u njemu bi se nalazio izvod iz carske naredbe o vojnom pohodu koji je sadržavao naredbu o smotri, načinu određivanja vojnika, broj vojnika koji je trebalo da krene na vojnu i mjere u slučaju da se neko ne odazove na poziv. Obično je takvom naredbom određivan procentualni iznos vojnika uzimajući kao jedinicu mjere deset ili dvadeset vojnika. Takva naredba je redovito sadržavala datum smotre i datum pokreta na ratište, kao i formacijski raspored. Budući da nije sačuvan početak deftera, to nam navedeni elementi nisu poznati. Čini se, ipak, da je postojala nešto drukčija praksa u ranijem periodu jer se iz ovog fragmenta vidi da su odmah u defter upisivani i oni koji idu u rat i oni koji ostaju da brane vilajet Bosnu. Nije moguće

utvrditi da li je ovakav raspored napravljen na nekom zbornom mjestu ili u administraciji pokrajine.

Ipak, sticajem okolnosti sačuvan je kraj deftera, odnosno rekapitulacija popisa, što nam omogućava da približno označimo kakva je bila kompozicija deftera u cjelini.

Rekapitulacija deftera nalazi se na listu br. 7, nakon popisa tezkiresiz timarnika. Iz nje proizilazi da je defter bio sastavljen na sljedeći način — popisani su: 1. neposredni merdovi (pratnja, svita) mirilive (sandžak-bega); 2. zaimi-begovi sa svojim merdovima; 3. spahije sa svojim merdovima i 4. oni koji ostaju da brane vilajet Bosnu.

Dalje, iz toga konačnog zbira u rekapitulaciji vidi se da je ukupan broj vojnika iz Bosne iznosio 3.116. Od toga neposredna pratnja sandžak-bega (merdovi mirilive) iznosila je 1.040. Zaima je bilo 16. Oni su imali ukupno 213 džebelija. Spahija je bilo 643, od toga sa tezkikom 112 a bez tezkire 529. Oni su imali 1.204 džebelije. Treba napomenuti da su merdovi zaima i spahija koji se u defteru navode označeni u rekapitulaciji kao džebelije.

Po carskoj naredbi od ukupnog broja vojnika ostalo je 126 timarnika da brani Bosnu — 1 zaim i 125 spahija. Među ovim spahijama 15 ih je bilo sa tezkikom a 110 bez tezkire. U cjelini je sačuvana samo grupa zaima sa svojim džebelijama i grupa koja je ostala da brani Bosnu. Inače se vidi da je u ovom fragmentu sačuvano nešto više od polovine svih popisanih lica (vojnika). Interesantno je da u konačnom zbiru nisu posebno iskazani oni što se nisu odazvali na vojni poziv. Vjerovatno su uračunati u ukupan broj vojnika.

Ranije je rečeno da su listovi u ovom fragmentu ispreturani, što potvrđuje i naprijed opisana rekapitulacija. Ono što nam je sačuvano ide sljedećim redoslijedom:

Na listu 1—4 popisane su spahije koji su uživali timare ispod 6.000 akči, odnosno tzv. *tezkiresiz* timare. Njihov broj iznosi 102, a broj njihovih džebelija 174.

U nastavku slijedi popis timarnika koji su uživali *tezkireli* timare, tj. timare čija suma prelazi 6.000 akči (list 4). Svega ih je 17, a trebalo je da ih bude popisano 112. Prema tome, iz ove kategorije nedostaje 95 timarnika. Iz toga se vidi da je defter upravo na tome mjestu manjkav. Karakteristično je da uz ovih 17 timarnika nisu navedeni njihovi merdovi. Razlog je nepoznat, ukoliko nije to što je za njih rečeno da ostaju da brane vilajet Bosnu. A to bi značilo da su timarnici bili obavezni da vode džebelije samo onda kada su išli na vojnu izvan svoga vilajeta.

Iza toga slijedi 100 timarnika koji uživaju *tezkiresiz* timare i ostaju da brane Bosnu (list 5—7). Ni ovi kao ni oni sa *tezkireli* timarom nemaju svojih džebelija u ovom defteru. Ova grupa interesantna je po tome što su gotovo polovina njih bili kršćani, od-

nosno knezovi. Njih je 47, a trojica su označeni kao vojvode. Iznos njihovih timara kretao se u rasponu od 500 do 5.220 akči, ali ih je bilo najviše od 1.000 do 1.500 akči.

Iza popisa tih tezkiresiz timarnika nalazi se rekapitulacija cijelog deftera o kojoj je govoreno ranije (list 7).

U nastavku (list 8—9) slijedi poglavlje o spahijama iz bosanskih nahija koji nisu došli na smotru. Oni su popisani po nahijama. Njihov broj izgleda ovako: Sarajevo 10; Visoko 8; Vlasi-Birče 6; Banja 4; Ras 8; Barče-Vlasi 4; Perine (ili slično) 4; Borač 10; Olovci 8; Vratar 6; Brodar 5; Neretva 5; Hrtar 3; Osat 2; Višegrad 3; Brod 2; Prostjenje 2. Budući je zabilježeno da su se naknadno odazvala još šestorica, znači da 83 spahije nisu došli na smotru.

Zatim slijedi poglavlje o merdovima mirilive (sandžak-bega) (list 9—14). Na početku su popisani vojvode, njih 15, sa svojim merdovima. Nisu ovdje označavani njihovi timari. Ali, sudeći po broju njihovih merdova da se zaključiti da su oni uživali krupnije timare. Broj njihovih merdova kretao se od 11—49. Interesantno je zašto nije naveden iznos njihovih timara niti mjesto gdje su se ti timari nalazili. U popisima iz 1516. i 1528. godine neke od ovih vojvoda nalazimo među timarnicima, pa je sigurno da su vojvode spadali u red timarnika. Na osnovu toga teško je tvrditi da su sve vojvode išle u rat o trošku sandžak-bega, pogotovu kad se vidi kolika je bila njihova lična pratnja. Jedno je sigurno: da su u ovome popisu zabilježene vojvode spadali u neposrednu pratnju sandžak-bega, odnosno u njegovu svitu, i kao takvi sigurno su predstavljali komandni kadar u manjim formacijskim jedinicama.

Poslije vojvoda popisani su merdovi mirilive koji nemaju svojih timara. Ovo su vojnici koje je sam sandžak-beg plaćao. Interesantno je da je poneki od tih sandžak-begovih merdova također imao svoje merdove. Ovakva pojava je dosta nejasna. Naime, nije se moglo utvrditi po kojem osnovu su oni imali svoje merdove, da li po visini plaće koju su dobivali od mirilive ili po nekom drugom osnovu. Broj tih sandžak-begovih merdova iznosio je 230, a broj njihovih merdova 218. Iz toga se vidi da su oni imali mali broj merdova. U stvari, većina ih nije ni imala svojih merdova. Karakteristično je da je među tim merdovima većina bila označena kao Hrvat. O tome će još biti govora na drugom mjestu. Ta grupa je, čini se, predstavljala konjicu jer ih je velik broj označen kao ulufe i (sa plaćom). Tu je popisan 71 ulufedžija. Interesantno je da su četvorica među njima također imali svoje merdove. To je konjica koja nije spadala u red timarnika nego je primala plaću iz državne blagajne i kao takva spadala pod neposrednu komandu sandžak-bega. Neposredno poslije popisa ulufedžija iznesen je zbir svih merdova mirilive, ukupno 1.040.

U nastavku slijedi popis zaima-begova u livi Bosna (list 14—16). U Bosni je tada, prema ovom popisu, bilo svega 16 zaima. Samo je jedan među njima bio označen kao merd Husrev-bega. To je

Murat vojvoda. Treba istaći da su svi oni, izuzev trojice, bili označeni izrazom beg. Ta trojica su: Kara Osman, dobro poznata ličnost u Bosni prvih decenija 16 vijeka, Murat-vojvoda i Ibrahim-vojvoda. Popisani zaimi su imali svoje merdove; njihov broj je iznosio od 8—31. Samo kod jednog zaima nisu bili uneseni merdovi. To je Kasim-beg Kopčić. Razlog je sigurno taj što Kasim-beg ide po carskoj naredbi da brani Bosnu dok traje vojna.

Na kraju (list 16—17), ponovo se nastavlja popis spahija koji uživaju tezkireli timare. Uz njihova imena su navedena i sela koja su spadala u njihove timare. To su, svakako, samo osnovna sela, jer je teško vjerovati da je samo jedno selo moglo da bude opterećeno tolikim iznosom poreza koliko je bio iskazan spahijin prihod. Taj se prihod kretao od 6.014 do 16.000 akči, što očito govori da se radi o krupnijim timarnicima. Njihov broj je iznosio 24, a broj njihovih merdova 100, odnosno kretao se od 3 do 13 po svakom timarniku. To bi bio kratak opis ovog popisa (fragmenta) bosanske vojske.

Da bi se određene činjenice koliko-toliko razjasnile, potrebno je dati analizu podataka koje sadrži ovaj važan izvor.

Rečeno je da nije sačuvan datum u ovom fragmentu. Kako je bilo posebno važno da se riješi pitanje njegova datiranja, pokušali smo da to učinimo posrednim putem.

U defteru, na listu 16, među zaimima Bosne spominje se Murat-vojvoda kao merd Husrev-bega.¹ To dokazuje da se radi o pohodu na vojnu bosanskog sandžak-bega Husrev-bega. Murat-vojvoda ovdje nije niko drugi nego Murat-beg Tardić, poznat kao desna ruka Husrev-bega za vrijeme njegove uprave u Bosni. Sama činjenica da je Murat-vojvoda uopće unesen u ovaj defter govori o tome da je defter morao nastati u vrijeme uprave Husrev-bega u Bosni, tim prije što je on upisan kao merd Husrev-bega, i to sa početnim zeametom od 20.000 akči. U popisnom defteru za Bosnu iz 1516. godine Murat se ne spominje, najvjerovatnije zbog toga što te godine ni Husrev-beg nije bio u Bosni pa je Murat bio uz njega. U našem fragmentu se također nalazi upisan Kara Osman (Kara Osman-beg) za kojeg je u nekim izvorima rečeno da je bio neposredno uz Gazi Husrev-bega kao jedan od glavnih savjetnika, konkretno pred bitku na Mohaču 1526. godine.² Kara Osmanovi potomci poznatiji su po njegovom sinu Malkoč-begu, čelniku plemića Malkočevića. Zeamet Kara Osmanov u našem defteru iznosio je 24.000 akči i imao je 30 svojih merdova (list 14). Međutim, u popisnom defteru iz 1516. godine Kara Osman-beg je takođe imao zeamet, ali u iznosu od 20.216 akči. Znači da je poslije 1516. godine napre-

¹ Ćiro Truhelka, *Gazi Husrev-beg, njegov život i njegovo doba*. GZM XXIV, 1912, 91—232. str.; Hazim Šabanović, *Husrev-beg (gazi)*. Enciklopedija Jugoslavije 4, 306. p.; *Spomenica Gazi Husrev-begove če-*

tiristo-godišnjice. Sarajevo, 1932. god.

² Salih Hadžihuseinović-Muvekkit, *Tarih-i Bosna*. Autograf u Orientalnom institutu u Sarajevu, br. 766, 36—43. str.

dovao. Prema tome, jasno je da je naš popis nastao poslije 1516. godine. Međutim, u popisu za Bosnu iz 1528. godine Kara Osman se ne spominje, što znači da je bio na nekoj dužnosti izvan Bosne ili je već bio mrtav. Iz toga proizilazi da je naš defter morao nastati prije 1528. godine. S obzirom na to da je u vremenu između 1516. i 1528. godine vođen samo jedan carski pohod u našim krajevima, a to je pohod na Mohač, sigurno je ovaj joklama defter nastao neposredno pred bitku na Mohaču 1526. godine. Dva spomenuta deftera za Bosnu, iz 1516. i 1528. godine, upoređena sa našim defterom, nedvojbeno potvrđuju da je on nastao u vremenu između ova dva popisa. Promjene koje se u njima mogu pratiti dovode do zaključka da je morao da nastane upravo 1526. godine. Ovaj datum daje defteru posebno značenje, posebno za proučavanje života feudalnih porodica i njihova porijekla, sastava bosanske vojske i njenog broja, za proučavanje knezova i njihove uloge u društvenom životu ondašnje Bosne, kao i za proučavanje islamizacije u našim krajevima.

U defteru su posebno uočljive dvije oznake uz popisana lica. To je oznaka *Bosna* i oznaka *Hrvat*. Ima i drugih oznaka ali su one zaista malobrojne. Interesantno je da su baš u popisu ovakve vrste donošene uz lica i oznake njihova porijekla, naročito kad se tiče merdova koji nisu ni u kakvoj feudalnoj strukturi. Poznato je da su sva područja na teritoriji srednjovjekovne bosanske države, koja su Osmanlije do tada zauzeli, bila uključena u dva sandžaka: bosanski i hercegovački sandžak. Pošto je u popisu potenciran pojam *Hrvat* i *Bosna*, potrebno je da ovdje značimo granice bosanske države kokve su zatekli Osmanlije. Isto tako, treba prikazati i ono što su bili osvojili izvan tih granica, što je pripadalo hrvatskoj zemlji.³

Granice bosanske države u vrijeme osmanskih osvajanja bile su sljedeće: od Save na sjeveru do Jadranskog mora na jugu; od Novog Pazara na istoku do planine Dinare na zapadu; od Kamenograda na sjeverozapadu do Kotora na jugoistoku; od Mačve na sjeveroistoku do Makarske na jugozapadu. Do 1526. godine, kada je nastao naš defter, Osmanlije su bili zauzeli gotovo cijelo to područje sa izuzetkom tzv. jajačke banovine, koja će nešto kasnije ući u sastav Osmanskog Carstva. Međutim, Osmanlije su bili zauzeli i neka područja izvan tih granica. To je oblast koju su zatvarale planine Dinara i Velebit ili, preciznije rečeno, oblast južno od Velebita i zapadno od planine Dinare. Osmanlije su zvanično označavali tu oblast kao vilajet Hrvat (vilajet Hrvatska). U administrativno-sudskom pogledu taj teritorij je pripadao kadiluku Skradin. Prema tome, kadiluk Skradin i vilajet Hrvati su jedan te isti teri-

³ Hazim Šabanović, *Bosanski pašaluk. Postanak i upravna podjela*. Naučno društvo Bosne i Hercegovine, knj. XIV, Sarajevo, 1959, str.

38 i dalje, a naročito 55—56. str. O tome još vidjeti kod Vjekoslava Klajića, *Povjest Hrvata*. Knj. III.

torij,⁴ koji je globalno zauzimao područja Sinja, Knina, Drniša i Skradina. U toj oblasti bilo je desetak malih nahija koje su pretežno sačuvalе svoja stara imena i u novoj administraciji.⁵ Do 1526. godine još nije bio pao u osmanske ruke grad Klis i njegova okolina.⁶ Posmatrano sa geografskog stanovišta, to i nije velika oblast, a posmatrano sa stanovišta našeg popisa i broja muslimana koji su označeni sa *Hrvat*, onda je taj broj dosta velik i ta oblast je, čini se, predstavljala značajno uporište Osmanlija ne samo kao granični teritorij nego kao izvor vojnog, već islamiziranog, potencijala.

Prema tome, kad god se uz jedno lice donese oznaka *Hrvat*, onda to označava čovjeka porijeklom iz krajeva koji su ulazili u sastav vilajeta Hrvati, a izrazom Bosna označavali su ljude porijeklom sa teritorija srednjovjekovne bosanske države. U svakom slučaju interesantno je zašto su popisivači pravili razlike među tim ljudima kad su sva područja bila u sastavu jednog sandžaka, bosanskog. Da li su samo u pitanju regionalne oznake ili je posrijedi i nešto drugo, odnosno i narodnosna oznaka? Sigurno se može tvrditi da se narodnosna misao nije bila razvila u smislu našeg današnjeg shvatanja tog pojma, ali čini se, ipak, da se ni ta komponenta ne može odbaciti. Činjenica je da su ih zvanične osmanske vlasti razlikovale, ali je, isto tako, vjerovatno da su to činile zbog toga što i sami ti pripadnici obiju pokrajina znaju za te razlike. Naročito valja imati na umu da će se iz pojma Bosna pod osmanskom upravom razviti pojam Bošnjak, i da će se on upotrebljavati i u zvaničnoj terminologiji ne samo kao oznaka pripadnosti jednoj regiji. Što se tiče izraza *Hrvat*, on će se postepeno ali relativno brzo izgubiti iz zvanične upotrebe.

Dalje, što privlači pažnju u našem defteru jest to što kod lica koja imaju oznaku *Hrvat* redovno stoji i oznaka *gulam*. Dakle, pored zajedničke oznake *merd*, istaknute u naslovu pojedinih grupa, oni imaju i ovu drugu oznaku. Očekivati je bilo da se u poglavlju koje nosi naziv *Merdovi mirilive* ne donosi nikakva druga oznaka. Naime, izrazi *merd* i *gulam* leksički mogu biti i sinonimi. No, u našem defteru to nije slučaj. Ova dva pojma imaju različita značenja. Vjerovatno je da u ovom slučaju oznaka *merd* ima općenitije značenje i da je u društvenom smislu iznad oznake *gulam*. Čini se da u ovom slučaju *merd* znači osobu čije je ropsko (zarobljeničko) porijeklo zaboravljeno i da znači jednostavno pratioca odnosno vojnika. Ili, kako je u ovom defteru izričito rečeno, to je džebelija nekog sitnijeg ili krupnijeg feudalca. U ovom statusu mogu da budu i feudanci prema svome pretpostavljenom, odnosno svom bivšem gospodaru. Prema tome, oznaka *gulam* koja redovno stoji uz lica

⁴ Hazim Šabanović, nav. dj. 175—176. str.

⁵ Hazim Šabanović, nav. dj. 176. str.

⁶ Hazim Šabanović, nav. dj. 204—216. str.

koja su označena sa Hrvat upućuje na njihov prvobitni status, tj. status roba (zarobljenika).

Pošto je u ovom popisu napravljena razlika između Bosanaca i Hrvata upravo izrazom gulam, to bi značilo da ovi Hrvati predstavljaju osobe koje su pale u ruke osvajača, ali ne tako davno kao Bosanci koji se uopće ne označavaju kao gulami. Isto tako, treba istaknuti da su i nekoliko feudalaca iz reda vojvodâ označeni sa Hrvat, ali je opet pored njih stavljena oznaka *gulam*. To bi, ponovo, značilo da su svi koji potječu sa područja Hrvatske, bez obzira kojoj društvenoj strukturi pripadali, označavani sa gulam. Možda to, ipak, podsjeća kako su oni dospjeli u ruke Osmanlija putem ropstva pa se sjećanje na to zadržalo u vidu oznake *gulam*. Isto tako, to potvrđuje da se još uvijek održao sistem gulama, prema čijim pravilima je, npr., sandžak-beg mogao imati veći broj gulama u svojoj službi čiji društveni status nije bio status roba.⁷ Valja još spomenuti da neki od označenih sa Hrvat i gulam imaju svoje merdove iz reda onih koji su označeni sa Bosna. Prema tome, ta njihova odrednica nije im smetala u sistemu nove vlasti.

Međutim, u našem defteru raspored gulama je takav da se neizbježno nameće misao da je ranije uspostavljeni sistem gulama već počeo da se deformiše, jer ne samo da sandžakbeg ili neki krupni feudalac ima gulame nego čak i neki sitni feudanci. Naziv gulam će se i kasnije zadržati uz neka lica ali samo kao njihov nadimak i tada neće imati nikakvo društveno značenje.

Što se tiče izraza *merd*, on u ovom defteru označava ili pojedince ili skupinu ljudi u sastavu vojske i pod komandom svoga pretpostavljenoga. Ranije smo rekli da on nije sinonim izrazu *gulam*. Naprotiv, uključuje u sebe i taj izraz. Potvrdu za to nalazimo u samom defteru. Iz rekapitulacije deftera vidi se, opet, da se *merd* zamjenjuje nazivom *džebelija*, a naziv *džebelija* označava pratioca ili, u krajnjem slučaju, vojnika koji ne uživa timar niti plaću iz državne blagajne, nego je u vojsci i o trošku spahija, koji su po osnovu feudalnih prihoda bili obavezni da sa sobom u rat vode određeni broj vojnika-džebelija.

Prema našem defteru, bosanski sandžak-beg Husrev-beg vodio je o svom trošku 1.040 merdova. Naravno, treba izuzeti vojvode i druge spahije koji su imali timare ili su bili ulufedžije.

U defteru se susrećemo sa funkcijom ili institucijom vojvode. Vojvode u ovo vrijeme ne spadaju u red krupnih feudalaca-begova. Oni su timarnici. Naime, u defteru su posebno popisani zaimi-begovi pa, prema tome, da su vojvode spadale u red zaima imale bi tu oznaku. Pored ovog joklama deftera to potvrđuju i popisni defteri iz toga vremena, u kojima su vojvode popisani među timarnicima.⁸

⁷ Encyclopédie de l'Islam, II, 1111—1117. str.

⁸ Bašbakanlik Arşivi, Tapu def-

teri, No 56 i 157. Fotokopije, Orijentalni institut u Sarajevu, br. 63 i 65.

Prema načinu kako su popisani u ovom defteru, čini se da su predstavljali komandni kadar i da su po tom osnovu i označeni kao vojvode. Oni su se nalazili u neposrednoj pratnji mirilive i označavani su kao njegovi merdovi. Istina, i među zaimima su dvojica zabilježeni kao vojvode, ali sa prihodom zeameta, pa su, prema tome, spadali u red begova. Najvjerovatnije je da su ta dvojica, Murat-vojvoda i Ibrahim-vojvoda, stekli glas kao vojvode te su i kasnije zadržali naziv vojvode kao svoj nadimak. Za Kara Osmana nije označen nikakav rang. To, međutim, ne mijenja na stvari jer su svi oni uvedeni u tu feudalnu strukturu samim tim što su među zaimima popisani. Prema tome, nije ispravna tvrdnja da je Murat-vojvoda postao zaim tek 1537. godine kada je imenovan kliškim sandžak-begom.⁹ Osim toga, Ibrahim-vojvoda je zadržao taj naziv i 1528. godine. Murat-vojvoda, međutim, nije te godine bio u Bosni jer se, kako je spomenuto, nije nalazio u popisu iz te godine.¹⁰

Prema tome, institucija vojvode iz ovog vremena nije isto ono što će biti kasnije, u 18. ili 19. vijeku. Naime, kad je riječ o vojvodama u ovom joklama defteru, teško je govoriti o njima kao nahijskim ili vilajetskim vojvodama, odnosno teško je govoriti o njima kao predstavnicima lokalne vlasti. Oni su ovdje, ipak, samo u vojnoj ulozi. Čak ni defteri iz 1516. i 1528. godine ne daju takve podatke, pa se može pretpostaviti da se njihova uloga organa lokalne vlasti još nije bila razvila. Ovdje bi se mogli jedino izdvojiti vlaški knezovi koji su označeni kao vojvode, jer je očito da su ovi imali ulogu lokalnog organa od početka ustanovljenja osmanskog timarskog sistema. Ali, u svakom slučaju, vojvode predstavljaju istaknutije ličnosti, stoga i oslonac tadašnjih vlasti i visokih funkcionera pokrajine. Iz takve njihove početne uloge neće im biti teško da izrastu u organe lokalne vlasti, koji, istina, neće biti samostalni nego samo zastupnici krupnih dostojanstvenika u ime kojih će vršiti poslove organa uprave i provoditi vlast na svom području u granicama koliko je ta vlast bila data ličnosti koju zastupa. Tako će, vremenom, institucija vojvode dobiti na svom značaju pa će se u ulozi vojvode nalaziti većinom zaimi-begovi, odnosno krupni feudalc. Čini se da je na to najviše uticao sistem ekonomskih odnosa koji će ovu funkciju učiniti i unosnom.¹¹

⁹ Muvekkit, nav. dj. 40. str.

¹⁰ Kao napomena 7.

¹¹ Avdo Sućeska, *Ajani. Prilog proučavanju lokalne vlasti u našim zemljama za vrijeme Turaka*. Naučno društvo SR BiH, XXII, Sarajevo, 1965, 31—37. str.; Hazim Šabanović, *Bosanski pašaluk*. II, u rukopisu; Bramislav Đurđev, *O kne-*

zovima pod turskom upravom. Istorijski časopis Istorijskog instituta SANU, 1948. godine.

Raspravljajući o vojvodama i knezovima sva trojica spomenutih stavili su težište na njihovu ulogu kao organa lokalne vlasti. U našem defteru više je naglašena njihova vojna uloga.

U našem defteru spominje se svega 15 vojvoda-muslimana. Od njih je samo jedan zabilježen u popisu iz 1516, dok su u onom iz 1528. zabilježena šestorica. To svjedoči da se dosta brzo mijenjala struktura svih kategorija stanovništva, jer, npr., u popisu iz 1516. spominju se 22 vojvoda, od kojih je, kako je rečeno, samo jedan zabilježen u našem defteru, a 1528. bilo ih je svega 10, ne računajući vlaške knezove koji su označeni kao vojvode. Čini se da je napredovanje od timarnika do zaima išlo dosta sporo, jer samo za jednog vojvodu-timarnika moglo se utvrditi da je u vremenu između 1516. i 1526. godine prešao u kategoriju zaima. To je Ibrahim-vojvoda.

Spomenuto je da se u ovom popisu nalazi posebno poglavlje o zaimima-begovima. Nažalost, teško je utvrditi njihove konkretne dužnosti. Ako je suditi na osnovu dva primjera iz ovog deftera, onda su oni predstavljali, kao i vojvode, komandni kadar, ali, svakako, višeg ranga. Naime, u defteru je zabilježeno za Kasim-bega Kopčića da po carskoj naredbi ide u Bosnu da brani taj vilajet. On je bio jedini zaim koji je imao tu zadaću. Bilo bi logično da on preuzme dužnost sandžak-begovog čehaje za vrijeme njegove odsutnosti, ali u defteru nema takve oznake. On je tu, svakako, bio komandant snaga koje su trebale da brane Bosnu. Prema tome, nema nikakva razloga da i ostali zaimi, isto tako, ne budu samostalni komandanti na samom ratištu. Ovo pogotovu zbog toga što se oni ne označavaju kao merdovi mirilive. Za Skender-bega se kaže da je miralaj live Bosne što znači komandant konjice u Bosni. To bi značilo da se već bila donekle izdiferencirala funkcija mirilive kao upravnog činovnika, a da je funkciju komandanta preuzela druga ličnost, u ovom slučaju jedan zaim-beg koji ima dosta krupan zeamet. Ako je tek 1526. godine ustanovljena funkcija alajbega, kako tvrdi Hazim Šabanović, a alajbeg je, u stvari, sinonim sa izrazom miralaj, onda bi ovaj Skender-beg bio prvi alajbeg u Bosni. Znači da se je iz reda zaima mobilizirao stariji komandni kadar. Ranije je rečeno da je Murat-vojvoda, kao zaim, dobio oznaku merd Husrev-bega. Inače, iznos zeameta ovih bosanskih begova bio je dosta malen. Većinom su to bili početni zeameti i približno su bili isti. Izdvajala su se samo četvorica zaima, čiji su zeameti prelazili sumu od 40.000 akči. Među njima je bio i spomenuti Skender-beg, miralaj Bosne. Interesantno je, međutim, da njegov zeamet nije bio i najveći, pa bi to značilo da se funkcije nisu obavezno određivale prema veličini zeameta. Raspored tih zaima po nahijama izgledao je ovako: po jedan zaim u nahijama Nikšići, Neretva, Visoko, Brod, Zvečan, Olovci, Banja, Sarajevo, Vrtar i Sutjeska (pazar Sutiska); u nahiji Hrtar bila su dvojica zaima i u nahiji Ras četvorica. Godine 1516. u bosanskom sandžaku bilo je 27 zaima, 1526. samo 16, a 1528. svega deset. Šta je razlog za ovakvo osciliranje broja zaima, nije se moglo utvrditi.

Interesantno bi bilo ustanoviti ko su bili ti zaimi i vojvode. Da li su to bili ljudi domaćeg porijekla ili su bili sa strane? Mada je na osnovu ovog deftera to teško utvrditi, s obzirom da se tu spominje nekoliko ličnosti za koje se sigurno zna da su bili sa našeg tla, može se pretpostaviti da su i ostali u većini bili naši ljudi. Naime, ovdje je spomenut Kara Osman, poznata ličnost u Bosni u prvim decenijama 16. vijeka, zatim Kasim-beg Kopčić, pa Murat-vojvoda, pa Bali-beg, koji je najvjerojatnije poznati Kučuk Balibeg. Osim toga, u redu vojvoda spominje se nekoliko imena za koje ne bi bilo teško utvrditi da pripadaju našim ljudima. Naime, tu su spomenuti: Malkoč vojvoda, Bešaret vojvoda — Hrvat, Jusuf vojvoda — Hrvat i još nekoliko vojvoda koji su označeni kao gulami. Čini se da bi i uz njih trebalo da stoji oznaka Hrvat jer je u cijelom popisu za sve one koji su označeni kao gulami zabilježeno da su i Hrvati. Sve to pruža dosta materijala da se pristupi i takvom jednom ispitivanju. Svakako, najinteresantnija je ovdje porodica Malkočevića. U nauci o ovoj porodici postoje različita mišljenja. Mislimo da bi se na osnovu ovoga deftera moglo raščistiti bar pitanje sinova Kara Osmana. Zapravo, u našem defteru se izričito spominje samo jedan njegov sin, Hasan, koji je uživao timar na očevim čiflucima u nahiji Neretvi. Ali, kako se zna da je Kara Osman imao i sina Malkoča, onda će biti da je u našem defteru zabilježeni Malkoč vojvoda bio sin Kara Osmana. Ovaj Malkoč vojvoda biće identičan sa onim Malkočom što ga je Kuripešić 1530. godine zatekao kao subašu u Kamengradu. Šabanović je, očito, ime Hasan čitao kao Husein, kada kaže da je Kara Osman imao sina Huseina. Kako se u defteru iz 1516. godine spominje jedan Džafer, sin Kara Osmana, dalo bi se zaključiti da je Kara Osman imao trojicu sinova: Džafera, Malkoča i Hasana.

Na kraju, treba spomenuti vlaške knezove i vojvode. Budući da je u našem popisu zabilježeno 47 knezova i vojvoda, proizilazi da su vlasli igrali značajnu ulogu u okviru ondašnje osmanske uprave u Bosni i u vojnim aktivnostima. Svakako je najinteresantnije to što im je ovom prilikom povjerena dužnost branilaca vilajeta Bosne. To svjedoči da je vlast imala u njih puno povjerenje. Svi navedeni knezovi uživali su timare, istina iz kategorije tezkiresiz timara.

Konačno, kad je u pitanju islamizacija, ovaj defter pruža podatke da je taj proces tekao brže nego se to do sada i mislilo. Jer, ako je Bosna 1526. godine davala u rat oko 3.000 vojnika muslimana, sigurno se time nisu iscrpljivali svi vojni potencijali. Ako je još velik broj njih bio označen sa Hrvat, onda se mora biti i oprezan te uzimati u obzir mnoge komponente koje su utjecale na tok islamizacije općenito.¹²

¹² O islamizaciji je napisano više radova u našoj nauci. Međutim, mi upućujemo ovdje posebno na radove Adema Handžića o tom pitanju, i to: *O islamizaciji u sjeveroistoč-*

noj Bosni u XV i XVI vijeku. POF, XVI i XVII, Sarajevo, 1966—7, 5—48. str. i u djelu *Tuzla i njena okolina u 15. i 16. vijeku.* Svjetlost Sarajevo, 1975. god.

Zbog svega što je rečeno, a naročito zbog toga što je u našoj nauci poznat samo jedan defter te vrste, objavljen od strane Vladislava Skarića, koji potiče iz mnogo kasnijeg vremena, onda postoji dosta opravdanja da se ovaj defter publikuje.¹³

Timar Alije, sina Atmadže; selo Herčići pripada Visokom, prihod 3358; merdovi (ljudi, pratnja) spomenutog: Hamza Bosna, Karadžoz Bosna.

Timar Jusufa, sina Kemala; selo Kradići?, pripada Visokom; 2800; Mubarek, Arap gulam spomenutog.

Timar Husejina, sina Balije; selo Stančići, pripada spomenutom 4340; Mehmed Bosna, Veli Bosna, merdovi spomenutog.

Timar Ise, sina Balije; selo Kornja (Gornja) Gorica, pripada spomenutom 2015; Jusuf Bosna, merd spomenutog.

Timar Mehmeda, sina Hizira; selo Škobići? 1200.

Timar Kurda; selo Škobići, 1191.

Timar Mustafe; selo Ravne, pripada spomenutom, 2500; merdovi spomenutog: Sadi Bosna, Alija Bosna, Iljas Bosna, Husejin Bosna.

Timar Bešareta; selo Zavratinica? pripada Visokom, 4000; merdovi spomenutog: Mehmed Bosna, Murad Bosna, Alija Bosna.

Timar Ferhada; selo Sutiska, pripada Visokom, 3359; merdovi spomenutog: Hasan Bosna, Alija Bosna.

Timar Mustafe; selo Bare Vrbica?, pripada spomenutom, 2000; merdovi spomenutog: Alija Bosna, Iljas Bosna.

Timar Iljasa; čifluk Ejnehana, 1280; Balijsa Bosna, merd spomenutog.

Timar Mehmeda, sina Mustafe; čifluk Mustafe, 1800; Arnaut Alija, merd spomenutog.

Timar Divane Musa; selo Dusina pripada Visokom, 3000; merdovi spomenutog: Ajdin Bosna, Barak Bosna.

Timar Mehmeda; dio sela Dusina, 1702; Ahmed Bosna, merd spomenutog.

Timar Mehmeda; selo Dumeljina? pripada Visokom, 4577; merdovi spomenutog: Timur Berane, Jusuf Avlonija.

Timar Ferhada; selo Ravne, pripada spomenutom, 1500; Ahmed Filibe, merd spomenutog.

Timar Hizira, sina Ajdina; čifluk Širmerda, 2000; Ahmed Bosna, merd spomenutog.

Timar Faika Vojvode; čifluk stanovnika Podrinja, 4412; merdovi spomenutog: Murat Hrvat, gulam, Rustem Hrvat, gulam, Skender Bosna.

Timar Mahmuda, 1520 i *Husejina,* 1520; selo Korakovo? pripada (ispušteno), 3040.

Timar Alije, sina Arnauta Mehmeda; selo Brezovica, pripada Dubrovniku, 1994; Ahmed Ćirkin?, gulam.

Timar Mahmuda; selo Podjanica, pripada Visokom, 1500; Hasan Bosna, merd spomenutog.

Timar Alije, sina akindžije Mahmuda; selo čifluk Iljasa, 2500; Jusuf Bosna, merd spomenutog.

Timar Mustafe, sina čašnigira Hasana; selo Leskofče, pripada Visokom, 3063; merdovi spomenutog: Hasan Bosna, Alija Bosna.

Timar Alije, sina Ishaka; selo Sitno? pripada Visokom, 3358; merdovi spomenutog: Hamza Bosna, Ahmed Bosna.

Timar Hasana, sina Hizira; selo Gornja Glavičina, 3870; merdovi spomenutog: Jusuf Bosna, Alija Bosna.

¹³ Vladislav Skarić, Popis bosanskih spahija 1711. god. GZM, XL, 1432. god., 1—99. str.

- Timar Sadija*; dio selo Tušići, pripada Visokom, 1764; Skender Bosna merd spomenutog.
- Timar Korkuta*; dio sela Tušići, pripada spomenutom, 2000; Hamza Bosna merd spomenutog.
- Timar Velije, sina Uvejsa*; selo Šumelj, pripada Visokom, 4087; merdovi spomenutog: Ibrahim Bosna, Ahmed ...?
- Timar Ahmeda*; selo Svinjar, pripada Visokom, 4000; merdovi spomenutog: Musa Bosna, Aladžoz Bosna.
- Timar Mehmeda*; selo Tušimlje, pripada Visokom, 1920; Uvejs Bosna, merd spomenutog.
- Timar Mehmeda drugog*; selo Tušimlje, pripada spomenutom, 1320; Alija Bosna, merd spomenutog.
- Timar Kurda*; selo Dolnji Potok, pripada spomenutom, 1882; Ahmed Bosna, merd spomenutog.
- Timar Alije, sina Faika*; selo Vranovina, pripada spomenutom, 3167; merdovi spomenutog: Behram Hrvat, gulam, Hajdar Bosna.
- Timar Hizira, sina Turude?*; selo Klisin (Glisni?), pripada Rasu, 4745; merdovi spomenutog: Ahmed Bosna, Aladžoz Bosna.
- Timar Hizira*; selo Kozarevo, pripada Rasu, 2200; Mehmed Bosna, merd spomenutog.
- Timar Balije, sina Iljasa*; selo Šarovine, pripada Iljasu, 5000; Alija Bosna, Ejnehan Bosna.
- Timar Pirija*; selo Vrevor?, pripada Visokom, 2888; Behram Bosna, merd spomenutog.
- Timar Ahmeda, sina Skendera*; selo Kosorići, pripada spomenutom, 2497; Aladžoz Bosna, merd spomenutog.
- Timar Džafera, merda Firuz bega*; selo Babin Potok, pripada spomenutom, 3000; merdovi spomenutog: Sulejman Bosna, Hamza Bosna.
- Timar Alije*; selo Vina, pripada Rasu, 3615; merdovi spomenutog: Junus Bosna, Ferhad Bosna, Iljas Bosna, Murad Bosna, Hasan Bosna.
- Timar Murata, sina Hizira*; selo Javorje, pripada Rasu, 1500; Ahmed Bosna, merd spomenutog.
- Timar Husreva*, 1000 i *Dimitrija*, 1000; selo Podolje, pripada spomenutom.
- Timar Ahmeda, sina Mehmeda*; selo Krasići pripada spomenutom, 2781; merdovi spomenutog: Mustafa Bosna, Alija Bosna.
- Timar Mustafe*; selo Kosiča (Kosatica) pripada Jeleču, 4110; merdovi spomenutog: Velija Bosna, Mustafa Bosna.
- Timar Skendera*; selo Pokrvenik, pripada Jeleču, 3330; merdovi spomenutog: Mustafa Bosna, Ahmed Bosna.
- Timar Ismaila*; selo Silivje (Sillje?), pripada Jeleču, 2575; merdovi spomenutog: Ibrahim Bosna, Jusuf Bosna.
- Timar Alije, sina Sinana*; selo Gornje Prgovo, pripada spomenutom, 3462; merdovi spomenutog: Ahmed Bosna, Hajdar Bosna.
- Timar Ibrahima*; selo Pahljenica, pripada Jeleču, 2025; Alija Bosna, merd spomenutog.
- Timar Mustafe*; selo Dobra Dub, pripada spomenutom, 3000; merdovi spomenutog: Hajdar Bosna, Alija Bosna.
- Timar Borović?? (Borovinić??)*; selo Selište, pripada spomenutom, 5000; merdovi spomenutog: Jakub Bosna, Hasan Bosna.
- Timar Ahmeda*; selo Kras, pripada Jeleču, 3223; merdovi spomenutog: Velija Bosna, Karađoz Bosna, Jusuf Bosna.
- Timar Nuruddevleta, sina Šahrah bega*; selo Dubočica, pripada spomenutom, 5045; merdovi spomenutog: Jakub Anadolija, Iljas Anadolija.
- Timar Mahmuda*; selo Dolne Raštan, pripada Barči, 4000; merdovi spomenutog: Ferhad Bosna, Čejvan Bosna.
- Timar Hajdara*; selo Kućetkovića, pripada Barči, 3500.
- Timar Ajdina*; selo Čajica, pripada Jeleču, 3577; merdovi spomenutog: Kurd Bosna, Alija Bosna.

- Timar Kulidžana*; selo Jelenica, pripada spomenutom, 5180; merdovi spomenutog: Kasim Bosna, Hizir Bosna, Murad Hrvat, gulam.
- Timar Ahmeda, novog muslimana*; selo Breškana?, pripada Jeleču, 2000; Širmerd Bosna, merd spomenutog.
- Timar Mehmeda*; selo Selište, pripada Jeleču, 3921; merdovi spomenutog: Jusuf Bosna, Velija Bosna.
- Timar Mustafe*; selo Turuda, pripada Jeleču, 3000; merdovi spomenutog: Husejin Bosna, Alija Bosna.
- Timar Murida*; selo Jelići? (Belišići?), pripada Jeleču, 3273; merdovi spomenutog: Iljas Bosna, Ahmed Bosna.
- Timar Velije*; selo Kruševica, pripada Jeleču, 2800; Husrev Bosna, merd spomenutog.
- Timar Mehmeda*; selo Belovići, pripada spomenutom, 5350; merdovi spomenutog: Husejin Bosna, Alija Bosna.
- Timar Turhana*; selo Jeličkovići?, pripada Jeleču, 5826; merdovi spomenutog: Skender Skoplje, Pervane Skoplje.
- Timar Hizira*; selo Košutica (Kosovica), pripada spomenutom, 3281; merdovi spomenutog: Ahmed Ilidža, Jusuf Ilidža.
- Timar Mustafe*; selo Uluš? pripada spomenutom, 4488; merdovi spomenutog: Alija Bosna, Hamza Bosna.
- Timar Džafera*; selo Girevac (Cirevac), pripada Sjenici, 5995; merdovi spomenutog: Kurd Bosna, Karađoz Bosna, Jusuf Bosna.
- Timar Mustafe*; selo Šekovine, pripada spomenutom, 5484; merdovi spomenutog: Husejin Bosna, Hasan Bosna.
- Timar Husejina Bosna*; selo Brestica, pripada Sjenici, 4390; merdovi spomenutog: Alija Vidin, Timur Vidin.
- Timar Ejnehana*; selo Komnenica, pripada Sjenici, 3044; merdovi spomenutog: Mehmed Bosna, Husejin Bosna.
- Timar Mehmeda*, 2030 i *Mustafe*, 2030; selo Štavne, pripada Sjenici, 4060; Jusuf Bosna merd prvog, Ahmed Bosna merd drugog.
- Timar Jusufa*; selo Slavogošte, pripada Sjenici, 5435; merdovi spomenutog: Džafer Hrvat, gulam, Čejvan Bosna.
- Timar Kasima*; selo Drešnjevo, pripada Sjenici, 2000; merdovi spomenutog: Jusuf Bosna, Skender Bosna.
- Timar Mahmuda*; mezra Kesten?, pripada Sjenici, 5828; merdovi spomenutog: Džafer Bosna, Husejin Bosna.
- Timar Alije*; selo Baričina, pripada Trpnju, 5300; merdovi spomenutog: Omer Bosna, Husejin Bosna, Karađoz Bosna.
- Timar Čejvana*; selo Prostenik, pripada Popol?, 3000; merdovi spomenutog: Nesuh Bosna, Karađoz Bosna.
- Timar Maruveta*; selo Kovida?, pripada spomenutom, 4561; merdovi spomenutog: Husejin Bosna, Alija Bosna.
- Timar Muhameda*; selo Podkominje, pripada Vrači, 2030; Alađoz Bosna, merd spomenutog.
- Timar Baraka*; selo Dolina (Donja?), pripada Vrači, 3250; Ferhad Bosna, merd spomenutog.
- Timar Pavle*; selo Dolna Ravča, pripada spomenutom, 1500.
- Timar Mehmeda*; selo Batnica, pripada spomenutom, 4098; merdovi spomenutog: Alija Bosna, Ahmed Bosna.
- Timar Ahmeda*; selo Dolne Kalin, pripada spomenutom, 5581; merdovi spomenutog: Davud Bosna, Sulejman Hrvat, gulam.
- Timar Alije*; selo Brebovići? (Prebojići?), pripada spomenutom, 1500; Ahmed Skoplje, merd spomenutog.
- Timar Turhana, sina Mustafe*; selo Dolnje Plavčevo, pripada spomenutom, 2249; Alija Bosna, merd spomenutog.
- Timar Čejvana vojvode*; selo Osovići, pripada spomenutom, 4000; merdovi spomenutog: Jusuf Arnaut, Ahmed Bosna.
- Timar Osmana*; selo Dolne Podlovine, 1903; merdovi spomenutog: Hamza Arnaut, Alija Arnaut.

Timar Džafera; selo Kravići, pripada Vračići, 5999; merdovi spomenutog: Džafer Bosna, Jezid Bosna, Timur Bosna, Ismail Bosna, Karadžoz Bosna, Jusuf Bosna.

Timar Malkoča; selo Doljna Brezova, pripada Moravici, 3055; merdovi spomenutoga: Nesuh Hrvat, gulam, Iljas Bosna, Ishak Bosna.

Timar Husejina, sina Mahmuda; selo Papratnica, pripada spomenutom, 3000; Ahmed Berane, merd spomenutog.

Timar Hasana, sina Iljasa; selo Danevo, pripada spomenutom, 3000; Iljas Bosna, merd spomenutog.

Timar Mustafe, sina Hamze; selo Međurovci? pripada spomenutom, 3900; Rustem Bosna, merd spomenutog.

Timar Ahmeda, sina Ramadana; selo Radenjevo, pripada Borču, 1400; Alija Bosna, merd spomenutog.

Timar Derviša Alije; selo Todore? (Pokore?), pripada Moravici, 2297; merdovi spomenutog: Musa Bosna, Malkoč Bosna.

Timar haznadara Hasana; selo Bukovica, pripada spomenutom, 5946; merdovi spomenutog: Ahmed Bosna, Vejz Bosna.

Timar Sulejmana, sina Ibrahima; selo Ibrahima vojvode (vjerojatno čifluk Ibrahima vojvode, m.p.), pripada Hlivnu, 5999; merdovi spomenutog: Ferhad Bosna, Husejin Bosna, Jusuf Bosna.

Timar Alije, sina Mustafe; čifluk Ibrahima vojvode, 4000; merdovi spomenutog: Kurd Bosna, Hasan Bosna.

Timar Ajasa; čifluk Alije, pripada Neretvi, 5999; merdovi spomenutog: Hamza Bosna, Murad Bosna.

Timar Jusufa; selo Radaška, pripada Birču, 5275; merdovi spomenutog: Alija Arnaut, Timur Bosna.

Timar Hasana, sina Osmana; čifluk Osman bega, pripada Neretvi, 5000; merdovi spomenutog: Jusuf Bosna, Mustafa Bosna.

Timar Hasana, sina Husejina; selo Opod, pripada Nikšiću (Nikšići)?, 5800; merdovi spomenutoga: Mahmud Arnaut, Iljas Bosna.

ODJELJENJE SPAHIJA SA TEZKIROM KOJI NA OSNOVU CARSKJE NAREDBE OSTAJU DA BRANE VILAJET BOSNU

Timar Bajezida, sina Hasana vojvode; selo Poljar, pripada Rasu, 8414.

Timar čauša Husejina; selo Gornje Košutovo, pripada spomenutom, prihod 12186.

Timar Ahmeda, sina Ibrahima; selo Magnjica, pripada Rasu, prihod 7560.

Timar Ahmeda, sina Skender-bega; selo Dolne Vitakovo, pripada Rasu, prihod 7800.

Timar Husejina, sina imrahora Sulejmana; selo Gornja Osova, pripada Višegradu, prihod 6600.

Timar Husejina, sina Skendera, zaima; selo Domišnja Luka?, pripada Višegradu, prihod 6680.

Timar Iljasa, sina Arnauta; selo Crnica? (Cernica?), pripada Brodaru, prihod 6500.

Timar janjičara Alije; selo Otuzilje, pripada Vrataru, prihod 9000.

Timar Hadži Hasana; selo Ključevac, pripada Osatu, prihod 12388.

Timar Ajdina čeribaše; selo Sičevo, pripada Višegradu, prihod 11547.

Timar Hizira, sina Hasan-bega; selo Podkom, pripada Neretvi, prihod 7145.

Timar Lutfi vojvode; selo Korići, pripada Dubrovniku, prihod 7082.

Timar Mahmuda vojvode, merda Firuz-bega; selo Prokos, pripada Visokom, prihod 6446.

Timar Ismaila; selo Viluš, pripada Birču (Barči?), prihod 7036.

Timar Damjana vojvode; dio same varoši grada Kamengrada, prihod 12000.

Timar Mustafe, sina Kurda; selo Dabci, pripada Zvečanu, prihod 8650.

Timar Mahmuda; selo Koritnik, pripada Hrtaru, prihod 9000.

ODJELJENJE SPAHIJA BEZ TEZKIRE KOJI NA OSNOVU
CARSKJE NAREDBE OSTAJU DA BRANE VILAJET BOSNU

Timar Pavke, sina Davida; selo Dolnje Ravce, pripada Jeleču, prihod 1800.

Timar Strahinje; selo Dolnje Trešnjevo, pripada Jeleču, prihod 3000.

Timar Jusufa, sina Corbega; selo Pobrđine, pripada Rasu, prihod 2971.

Timar Mehmeda, sina Karadže; selo Posuto Poda?, pripada Rasu, prihod 1825.

Timar Jahje, sina Mehmeda; selo Trešnjevo, pripada Rasu, prihod 3162.

Timar Budaka, sina Mahmuda; selo Sličušte, pripada Rasu, prihod 4200.

Timar Mensura, sina Hasana; selo Zare, pripada Rasu, prihod 3000.

Timar Hasana, sina Ahmed-bega; selo Krće i Duka (Kuka), Luka, prihod 5650.

Timar Balije, sina Kara Velije; selo Kruševo, pripada Rasu, prihod 2000.

Timar Hasana; selo Vršetnica, pripada Rasu, prihod 4050.

Timar Mehmeda, sina Ahmeda; selo Vištarica, pripada Rasu, prihod 5125.

Timar kneza Ognjena; selo Brvenica, drugi naziv Rajčići, prihod 1000.

Timar Radosava kneza; selo Koritam, pripada Rasu, prihod 531.

Timar kneza Dimitrija; selo Baljevo?, pripada Rasu, prihod 1015.

Timar Mustafe; selo Komaran, pripada Barči, prihod 1500.

Timar kneza Pave, sina Plaviše; selo Kravjak, pripada Barči, prihod 1200.

Timar Vukdraga, sina Vukosava; selo Kravjak spomenuti, prihod 1200.

Timar Ahmeda, novog muslimana; selo Gornje Breškan?, pripada spomenutom, prihod 2000.

Timar Petrija, sina kneza Stepana; selo Oseda, pripada Barči, prihod 2230.

Timar kneza Ivamiša; selo Pećine, pripada Barči, prihod 1200.

Timar Hasana, sina Husejina; selo Jasemovo, pripada Barči, prihod 3192.

Timar Mahmuda, sina Hasana; selo Doine Raštani, pripada spomenutom, prihod 4000.

Timar Jusufa 2000 i Jahje 2000; selo Sogutina, pripada spomenutom, prihod 4000.

Timar Milana (Milata) kneza; selo Trpine, pripada Barči, prihod 1500.

Timar Mehmeda; selo Babin Potok, pripada Trpnju?, prihod 3441.

Timar Junusa; selo Zavađa, drugi naziv Komaran, prihod 5999.

Timar Seferšaha, sina Skender-bega; selo Gornja Opod Bukuvica, prihod 5000.

Timar Mehmeda; selo Lipovići, pripada Višegradu, prihod 5524.

Timar Alije, sina Kodža Sinana; selo Okuka, pripada Višegradu, prihod 2489.

Timar Džafera, sina Hamze; selo Donji Lešanj, pripada spomenutom, prihod 3040.

Timar Pirijsa, sina Bajezida; selo Gornja Lomnica, pripada spomenutom, prihod 2637.

Timar Mustafe, novog muslimana; selo Gornji Beljani, pripada spomenutom, prihod 5363.

- Timar Gazanfera, rođaka Bali-bega; čiffluk Alije i Oruča, prihod 3379.*
- Timar Alije; selo Dolna Osova, prihod 3500.*
- Timar Murata, sina Mustafe; selo Klakol Dol, pripada spomenutom, prihod 4000.*
- Timar Sulejmana, sina Ahmeda; selo Gornja Orašnica, pripada spomenutom, prihod 3712.*
- Timar Alije, sina Musliha vojvode; selo Dolne Ljubinjice? (Dolnje Ležinjice), pripada spomenutom, prihod 3085.*
- Timar Borke; selo Neližanje?, pripada Višegradu, prihod 3997.*
- Timar Alije, sina Ishaka; selo Kučer, pripada spomenutom, prihod 3353.*
- Timar Alije, sina Zaganosa; čiffluk Mehmeda čelebije, sina Hamza-bega, prihod 3000.*
- Timar Bosnalu Hamze; selo Hlapšići, pripada Olovcu, prihod 5151.*
- Timar Juraja kneza; selo Odašići?, pripada Olovcu, prihod 4289.*
- Timar Mehmeda, sina Velje; selo Gorovići, pripada Olovcu, prihod 1860.*
- Timar Kasima, sina Alije; selo Petkovići, pripada spomenutom, prihod 1454.*
- Timar Alije, sina silahdara Jahje; selo Dubrava, pripada Olovcu, prihod 3500.*
- Timar Jusufa, 4359 i Ahmeda, 2507; selo Štitarevo, pripada spomenutom, prihod 8921.*
- Timar Hasana, sina Alije; selo Ustibar?, pripada Višegradu, prihod 2910.*
- Timar Abdulvehaba, 2227 i Baraka, 2227; dio sela Vrabljani, prihod 4454.*
- Timar Hasana, sina Mustafe; selo Vrabljani, pripada Višegradu, prihod 2000.*
- Timar Turkalje, sina Hasana; selo Šumani Veliki, pripada Višegradu, prihod 4978.*
- Timar Alije, sina Iljasa; selo Šumani Veliki, pripada spomenutom, prihod 1916.*
- Timar Husejina, novog muslimana; selo Ustiprača, pripada spomenutom, prihod 5484.*
- Timar Balije, novog muslimana; selo Lašun?, pripada spomenutom, 5151.*
- Timar Jovana Buljke? (Bajko); dio sela Zabrdica, pripada Višegradu, prihod 3000.*
- Timar Skendera, sina Kočaka?; čiffluk Behrama, sina Kasima, prihod 2500.*
- Timar kneza Aleksija, 1200 i Vukača, 500; mezra Šičnica, pripada spomenutom, prihod 1700.*
- Timar Sulejmana, sina Davuda vojvode; selo Glužići (Glušići), pripada Brodu, prihod 2612.*
- Timar Oruča; selo Sutnica, pripada Brodu, prihod 6528.*
- Timar Sulejmana, sina Alije; selo Stipančići, pripada Brodu, prihod 2000.*
- Timar Hadži Idrisa; selo Koševa, pripada Brodu, prihod 5526.*
- Timar Mustafe, sina Kočija; selo Popodol?, pripada Brodu, prihod 3598.*
- Timar Arnauta Jusufa; selo Jelaška, pripada Brodu, prihod 3656.*
- Timar Stepana Buljke (Bojke); selo Deknovići?, pripada Brodu, prihod 2000.*
- Timar Balije; selo Kosići (Kušići), pripada Visokom, prihod 4706.*
- Timar Stepana, sina Radovana; selo Sutina, pripada Brodu, prihod 1698.*
- Timar Mehmeda, 1999 i Bešareta, 2000; čiffluk Mahmuda i spomenutog Mehmeda, prihod 3725.*
- Timar Hasana, sina Ise; selo Kostorač, pripada Bircu, prihod 3036.*
- Timar kneza Kara Radovana; selo Tomolj, pripada Bircu, prihod 1180.*
- Timar kneza Polaza; selo Grabovica, pripada Banji, prihod 1200.*

- Timar Mehmeda, sina Alije*; selo Vratnica, pripada Banji, prihod 2526.
Timar kneza Radića; selo Barni Potok, pripada Banji, prihod 2030.
Timar Timurhana, sina Mehmeda; samt Priboj, prihod 3622.
Timar Hasana, sina Jusufa; čifluk Davuda Balije, prihod 4150.
Timar kneza Vladislava; selo Gornje Zabukovi, prihod 2500.
Timar Zadbara; selo Gornje Zabukovi?, prihod 1754.
Timar Brlje, sina Radisava; selo Gornje Zabukovi, prihod 1754.
Timar Petrija; selo Kosatenica, pripada Sinju, prihod 2000.
Timar kneza Ivaniša; čifluk Borke (Turko), prihod 1000.
Timar Vukosava vojvode; selo Buče, pripada Maglaju, prihod 2000.
Timar kneza Zarka; selo Brkula, pripada Maglaju, prihod 1100.
Timar kneza Nikolina; selo Rečica, pripada Maglaju, prihod 1202.
Timar kneza Drakula; selo Podšiljevo, pripada spomenutom, prihod 1000.
Timar Radonje; selo Gorica, pripada spomenutom, prihod 5000.
Timar kneza Nikole; džemat Hlapca, prihod 2000.
Timar Branića vojvode; mezra Pudiga?, pripada spomenutom, prihod 1125.
Timar kneza Heraka, 1205 i Vuka vojvode, 1205; džemat Dragoja vojvode, prihod 2410.
Timar kneza Marka, 1000 i kneza Juraja, 1000; selo Doljani, pripada spomenutom, prihod 2000.
Timar kneza Vukašina; selo Nabrdani, pripada Plavni?, prihod 1295.
Timar kneza Petrija; selo Potoci, pripada spomenutom, prihod 1200.
Timar kneza Ivaniša, 1000 i kneza Ivana, 1000; selo Gornje i Donje Vrani, prihod 2000.
Timar kneza Radmana, 1000 i Marka, 1000; selo Vrbljani, pripada Ostrovici?, prihod 2000.
Timar kneza Vukića; selo Mali Vrani, pripada spomenutom, prihod 1300.
Timar kneza Dragoja vojvode; selo Petrojanje, pripada Banji, prihod 1200.
Timar kneza Jovana?; čifluk Sinana vojvode, prihod 750.
Timar Emrišaha; mezra Vrbinca, pripada Banji, prihod 2000.
Timar Hizira; čifluk Pavla, prihod 4100.
Timar kneza Tomaša; mezra Zaselica, pripada Petropolju, prihod 1200.
Timar kneza Juraja; sama varoš Kamengrad, prihod 4000.
Timar Mustafe, sina Hamze; selo Medurofče (Medurovci)?, pripada Moravici, prihod 3900.
Timar Ivanka, sina Buljke (Bojko); selo Ramska Grabovnica, prihod 5220.

Ukupno: merdova pratnja (ljudi), mirilive: zaima, spahija i džebelija spomenutih u livi Bosni:
merdova mirilive 1040
zaima, nefera (osoba) 16, njihovih džebelija, nefera (osoba) 213
spahija spomenute live, nefera (osoba) 643; sa tezkirom nefera 112, bez tezkire, nefera (osoba) 529
džebelija spomenutih 1204
Od toga otišli da brane vilajet Bosnu po naredbi cara, nefera (osoba) 126:
zaim 1; spahija, nefera (osoba) 125; sa tezkirom 15, bez tezkire 110.

- Timar Hasana, sina Hamze*; selo Sijonica, pripada Brodu, 1255; Kasim Bosna, njegov merd.
Timar Ejnebegija, sina Hamze; dio sela Višnjica, pripada Brodu, 1444; Hamza Bosna, njegov merd.
Timar Mehmeda, sina Skendera; selo Papratnica, pripada Brodu, 4320; Ahmed Bosna, njegov merd.
Timar Timura, sina Hajdara; selo Sijoča (Sivča)?, pripada Brodu, 2315; Kasim Bosna, njegov merd.

- Timar Mehmeda, sina Abdulaha*; selo Odra, pripada Brodu, 8500; merdovi spomenutog: Murat Bosna, Ahmed Bosna, Jusuf Bosna.
- Timar Alije, sina Bali-bega*; selo Sela, pripada Brodu, 2290; merdovi spomenutog: Mehmed Bosna, Hasan Bosna, Alija Bosna.
- Timar Mahmuda, sina Abdulaha*; selo Poljanica (Poljašnica), pripada Brodu, 1500; Jusuf Bosna, merd spomenutog.
- Timar Murata, sina Širmerda*; dio sela Viduša, pripada Brodu, 2482; Ejnehan Bosna, merd spomenutog.
- Timar Kurda, sina Abdulaha*; čiftluk Ferhada čelebije, 3235; merdovi spomenutog: Hasan Bosna, Čejvan Bosna.
- Timar Mehmeda, sina Abdulaha*; selo Gradčanica, pripada Brodu, 2300; Sinan Bosna, merd spomenutog.
- Timar Stepana ...?*; selo Sušnje, pripada Brodu, 1698.
- Timar Šahbega*; dio sela Viduša, pripada Brodu, 2640.
- Timar Hasana Ugraša*; selo Dolnja Viđenica, pripada Brodu, 1460; Ahmed Bosna, merd spomenutog.
- Timar Mehmeda*; selo Boška?, pripada Brodu, 4566; merdovi spomenutog: Alija Bosna, Ahmed Bosna.
- Timar Džafera, sina Abdulaha*; selo Prebran, pripada Brodu, 1575.
- Timar Alije, sina Murata*; selo Duga Ljut, pripada spomenutom, 2000.
- Timar Nesuha vojvode*; selo Črešnići, pripada Brodu, 4863; merdovi spomenutog: Alija Bosna, Hasan Bosna, Hizir Bosna, Husejin Bosna, Ferhad Bosna, Alija Bosna, Džafer Bosna, Murat Bosna.
- Timar Abdulkerima*; selo Rečica, pripada Brodu, 5000; merdovi spomenutog: Nesuh Bosna, Husejin Bosna, Hasan Bosna, Alija Bosna, Murat Bosna, Piri Bosna, Pervan Bosna, Jusuf Bosna, Hamza Bosna, Davud Bosna, Veliija Bosna, Junus Bosna.
- Timar Hasana*; selo Borče, pripada Brodu, 3797; merdovi spomenutog: Jahja Bosna, Davud Bosna.
- Timar Emiršaha*; selo Viduša, pripada Brodu, 2659; merdovi spomenutog: Jusuf Bosna, Murat Bosna.
- Timar Vukača*; mezra Šičica, pripada Brodu, 1500.
- Timar Nesuha, sina Turhana*; selo Bistrica, pripada Brodu, 1300.
- Timar Mehmeda*; selo Boleška, pripada Brodu, 4566; merdovi spomenutog: Hamza Bosna, Jusuf Bosna.
- Timar Hajdara*; selo Papratnica, pripada Brodu, 3500; merdovi spomenutog: Džafer Bosna, Skender Bosna.
- Timar Katibšira, sina Alije*; selo Lešter (Pešter?), pripada Brodu, 5200; merdovi spomenutog: Husrev Bosna, Mahmud Bosna, Alija Bosna.
- Timar Skendera, sina Karadžoza*; dio sela Sopotnica, pripada Brodu, 1543; Alija Bosna, merd spomenutog.
- Timar Jusufa, 1000 i Ferhada, 1000*; dio sela Sopotnica, 2000.
- Timar Jusufa*; selo Mitoča (Mijoča), pripada Visokom, 5500; merdovi spomenutog: Vejs Berane?, Iljas Berane.
- Timar Mustafa, sina Kasima*; dio sela Šerematin?, pripada Visokom, 1224.
- Timar Ramazana*; dio sela Šerematin?, pripada spomenutom, 1224.
- Timar Skendera*; selo Sokonica (Sokošnica), pripada Visokom, 1540.
- Timar Alije, sina Hizira*; dio sela Dusina, pripada Visokom, 2000.
- Timar Bektaša*; selo Vranići, pripada Visokom, 2665; Ahmed Bosna, merd spomenutog.
- Timar Džafera*; čiftluk Jusufa, sina Dogana, 1920; Alija Bosna, merd spomenutog.
- Timar Hadži Iljasa*; selo Dobrinja, pripada Visokom, 5868; merdovi spomenutog: Jusuf Bosna, Kara Bosna, Ahmed Bosna.
- Timar Faika*; selo Borina?, pripada spomenutom, 4000; merdovi spomenutog: Ahmed Bosna, Hamza Bosna.

POPIS SPAHIJA LIVE BOSNA KOJI NISU DOŠLI
NA CARSKU VOJNU

NAHIJA SARAJEVO

Timar Iljasa, sina Vejsa; selo Kobca, pripada spomenutom, 294.
Timar Oruča Gazija; selo Pohvalići (Pofalić), 2439.
Timar Sulejmana; selo Dobrinja, 2789.
Timar Tufekći Alije; selo Ogralići, 1700.
Timar Hasana, sina Kemala; selo Hrasnica, 5946.
Timar Hasana; selo Trnovo, 4855.
Timar Mustafe; selo Vrduka?, 3759.
Timar Kurda Kovačevića; selo Šenić, 3190.
Timar Mustafe, sina Davuda; selo Dubčina?, 1956.
Timar Mehmeda i Hasana; čiftluk Hasana i Mustafe, 1746.

NAHIJA VISOKO

Timar Iljasa, sina Ajasa; selo D. Rivine, 2037.
Timar Murada, sina Skendera; čiftluk Murata i Alije, 2673.
Timar Mehmeda, sina Alije; selo Dolac, 3500.
Timar Hadžije, sina Dizdara; selo Podlaz, 14128.
Timar Džafera; selo Goduša Velika, 4000.
Timar Alije, sina Mustafe, došao (amed); čiftluk Ahmeda i Mehmeda, 4000.
Timar Mustafe, sina Abdulaha; čiftluk Mehmeda i Gazija, 1924.
Timar Kučuka, sina Hasana; selo Radonjići, 5012.

NAHIJA VLAHA BIRČE

Timar Hizira, sina Alije; selo Podgorje, 7145.
Timar Kurda; selo Ljeskovina?, 3000.
Timar Atmadže; selo Kruševica, 3677.
Timar Abdija, sina Ali-bega; selo Koprivina, 3000.
Timar Jusufa, došao (amed); selo Radeševu, 5279.
Timar Hamze; selo Laškovići, 6000.

NAHIJA BANJA

Timar Mehmeda, sina Mustafe; selo Dolna Lokvica (Lukovica)?, 5954.
Timar Alije, sina Širmerda; selo Srednja Lokvica (Lukovica)?, 2000.
Timar Sulejmana, sina Alije; selo Kobilov Potok, 3000.
Timar Hasana, sina Alije; selo Jasikovac? (Batkovac?), 2910.

NAHIJA RAS PRIPADA NOVOM PAZARU

Zeamet Korkuta, sina Halila; selo Aksovići, pripada spomenutom, 25735.
Timar Hasana, sina Muse; selo Kosorići, 2755.
Timar Mustafe, sina Bali-bega, došao (amed); selo Kokotovići, 9760.
Timar Mahmuda, sina Mehmeda; selo Doljani, pripada spomenutom, 2791.
Timar Bajezida, sina Hercega (Herseka); selo Gornji Morani, 15145.
Timar Mustafe, sina Korkuta; selo Vajica?, pripada spomenutom, 8587.
Timar Alije; selo Vitin?, 2615.
Timar Širmerda, sina Alije; selo Rečica, pripada spomenutom, 2068.

NAHIJA BARČA, VLASI

Timar Gazija, sina Alije; selo Tuševići, 2308.
Timar Almanšah; selo Komaran, 1500.
Timar Mustafe; selo Lekovići, 2619.
Timar Alije, sina Skendera; selo Peškovići, 1500.

NAHIJA TRPINE?

Timar Ališaha; selo Trpine, 2500.
Timar Ibrahima; selo Trpine, 2500.
Timar Alije, sina Davuda; selo Čaričine, 5324.
Timar Ejnebegija; selo Raži, 2000.

NAHIJA BORAC

Timar Ahmeda, sina Uvejsa; selo Donja Lepenica, 2300.
Timar Mustafe, sina Skendera; selo Mlina?, 4440.
Timar Alije; selo Zagorica, 1300.
Timar Džafera; selo Zagorica, 3000.
Timar Evrenosa; selo Lotur, 2192.
Timar Gilanija; selo Srednja Loznica, 1228.
Timar Uvejsa; selo Čehare, 2000.
Timar Timura; selo Čehare, 2000.
Timar Turalije; selo Turijavac, 2255.
Timar Firuza, sina Skendera; čifluk Mehmeda, 1500.

NAHIJA OLOVCI

Timar Šah Velije; selo Donji Dol, 3860.
Timar Mustafe, sina Hizira; selo Očida, 4820.
Timar Alije, sina Ahmeda; selo Dabonovići, 3465.
Timar Alije, sina Ibrahima; selo Vrh Ruda?, 2637.
Timar Šimerda; selo Silevoda, 7413.
Timar Timura, sina Doljana?; selo Dobrunovići, 1951.
Timar Mehmeda; selo Rečica, 4164.
Timar Hasana, sina Ismaila; selo Donje Obratilje, 6113.

NAHIJA VRATAR

Timar Nesuha; selo Rituča, 3353.
Timar Husejina; selo Zagradina, 694.
Timar Baraka; selo Zagradina, 694.
Timar Hasana, sina Mustafe; selo Prebranje?, 1997.
Timar Jahje, sina Iljasa; selo Preči Stup?, 3016.
Timar Saltuka; selo Podnovići, 1373.

NAHIJA BRODAR

Timar Husejina, novog mustimana; selo Gornja Orahovica, 3000.
Timar Mehmeda, sina Šadija; selo Donja Orahovica, 2000.
Timar Ahmeda, sina Mustafe; selo Lešnjevo, 6100.
Timar Mustafe; dio samog Brodara, 1843.
Timar Muse; dio samog Brodara, 1843.

NAHIJA NERETVA

Timar Hasana; selo Zablatina, 1010.
Timar Alije; selo Homolje?, 1500.

Timar Ejnehana; selo Podgrađe, 3652.
Timar Hasana, sina Mustafe; čifluk Mustafe, 1897.
Timar Hasana, sina Kara Osmana, došao (amed); čifluk Osman-bega spomenutog, 5020.

NAHIJA HRTAR

Timar Hasana; dio sela Plavnica, 3000.
Timar Mahmuta, došao (amed); selo Korenići, 9000.
Timar Mehmeda; dio sela Plavnica, 3000.

NAHIJA OSAT

Timar Ibrahima; sama Petrica, 2880.
Timar Mehmeda, sin Hamze; selo Orahovica, 3000.

NAHIJA VIŠEGRAD

Timar Alije, sina Iskendera; selo Osojna Drina, 1523.
Timar Hajdara, 4000 i *Husejina*, 2170; selo Lazica, 6170.

NAHIJA BROD

Timar Alije, sina Mustafe; sama Petrica, 4000.
Timar Mustafe, sina Hamze; selo Ražne?, 1500.

NAHIJA PROSTINJE?

Timar, mahlul (ili možda *Mahlula* ili *Madžlula?*); selo Uskopje, 9000.
Timar Husejina, došao; selo Uskopje, 5800.

PRATNJA SANDŽAK BEGA

ŠAVUR VOJVODA

Merdovi (pratnja) spomenutog:

Timur Bosna; Mustafa Bosna; Skender Bosna; Alija Bosna; Džafer Bosna; Mehmed Bosna; Ferhad Bosna; Šahin Bosna; Mustafa Bosna; Skender Bosna; Alija Bosna; Husejin Bosna; Ahmed Bosna; Kurd Bosna; Velija, Bosna; Jusuf Bosna; Husejin Bosna; Turhan Bosna; Ahmed Bosna; Lutfi Bosna; Ferhad Bosna; Ahmed Bosna; Husejin Bosna; drugi Husejin Bosna; Hasan Bosna; Ferhad Bosna; Pervane Bosna; Hasan Bosna; Iljas Bosna; Husejin Bosna; Murad Bosna; Hasan Bosna; Hamza Bosna; Balija Bosna; Mehmed Bosna; Pervane Bosna; Torlak Bosna; Hasan Bosna; Alija Bosna; Hasan Bosna; Jusuf Bosna; Skender Bosna; Murad Bosna; Alija Bosna; Jusuf Bosna.

HASAN VOJVODA

Merdovi spomenutog:

Alija Bosna; Mustafa Bosna; Turalija Bosna; Ferhad Bosna; Hasan Bosna; Turhan Bosna; Malkoč Bosna; Kasim Bosna; Kurd Bosna; Karađoz Bosna; Husrev Bosna; Alija Bosna; Mehmed Bosna; Ahmed Bosna; Hasan Bosna; Alija Bosna; Turahan Bosna; Mehmed Bosna; Hadžija Bosna; Hizir Bosna; Iljas Bosna; Annaut Hasan Bosna; Jusuf Bosna.

ŠADI VOJVODA

Merdovi spomenutog:

Hizir Hrvat, gulam; Murat Hrvat, gulam; Velija Hrvat, gulam; Kasim Hrvat, gulam; Karađoz Hrvat, gulam; Hurem Hrvat, gulam; Mahmud Hrvat, gulam;

Behram Hrvat, gulam; Ferhad Hrvat, gulam; Hasan Bosna; Alija Arnaut; Mehmed Arnaut; Baliija Arnaut; Iljas Arnaut; drugi Hasan Arnaut.

MALKOČ VOJVODA

Merdovi spomenutog:

Ferhad Bosna; Mehmed Bosna; Alija Bosna; Husejin Bosna; Mustafa Bosna; Husejin Bosna; Velija Bosna; Alija Bosna; Kose Alija Bosna; Mehmed Bosna; Sinan Bosna; Davud Bosna; Karadžoz Bosna; Ahmed Bosna; Mahmud Bosna; Jusuf Bosna; Hasan Bosna; Sarudža Bosna; Hasan Bosna; Mahmud Bosna; Behram Bosna; Kara Velija Bosna; Husejin Bosna; Velija Bosna; Topal Hasan Bosna; Sulejman Bosna; Nesuh Bosna; Jahja Bosna; Husejin Bosna; Abaz Bosna; Skender Bosna; Kusejin Bosna.

KEMAL VOJVODA

Merdovi spomenutog:

Ahmed Hrvat, gulam; Jusuf Hrvat, gulam; Ferhad Hrvat, gulam; Mahmud Hrvat, gulam; Mehmed Hrvat, gulam; Hamza Hrvat, gulam; Behram Hrvat, gulam; Ugurlija Bosna; Abdija Bosna; Mustafa Bosna; Hasan Bosna; Jusuf Bosna; Pašajigit Bosna; Kasim Bosna; Mustafa Bosna; Sulejman Bosna.

BEŠARET VOJVODA, GULAM, HRVAT

Merdovi spomenutog:

Divane Mehmed Bosna; Divane Hizir Bosna; Nesuh Bosna; Korkud? Bosna; Nesuh drugi Bosna; Jusuf Bosna; Redžeb Bosna; Širmerd Bosna; Turhan Bosna; Jusuf Bosna; Skender Bosna; Alija Bosna; Murad Bosna; Murad Bosna; Ibrahim Bosna; Alija Bosna; Mezd Bosna; Mustafa Bosna; Murad Bosna; Oruč Bosna; Šaban Bosna; Džafer Bosna; Turhan Bosna; Alija Bosna; Jusuf Bosna; Ahmed Bosna; Karadžoz Bosna.

JUSUF VOJVODA, GULAM, HRVAT

Merdovi spomenutog:

Timur Bosna; Pervane Bosna; Ismail Bosna; Ferhad Bosna; Ibrahim Bosna; Husrev Bosna; Ahmed Bosna; Alija Bosna; Alija Bosna; Murad Bosna; Šadi Bosna; Hasan Bosna; Hasan drugi Bosna; Gazi Bosna; Alija Bosna; Velija Bosna; Vejs Bosna; Ramadan Bosna; Nesuh Bosna.

MERDUMAN-I MIR-I LIVA-I BOSNA

(Sandžak-begova pratnja)

HASAN VOJVODA, GULAM

Merdovi spomenutog:

Hasan Bosna; Skender Bosna; Murad Bosna; Baliija Bosna; Timur Bosna; Karadža Bosna; Behram Bosna; drugi Behram Bosna; Edžer (Ahmed)? Bosna; Ejnebegi Bosna; Ajas Bosna; Mehmed Bosna; Ahmed Bosna; Baliija drugi Bosna; Ahmed Bosna; Kara Oglan Bosna; Baliija drugi Bosna; Nesuh Bosna; Ferhad Bosna; Hasan Bosna; Alija Bosna; Karadžoz Bosna; Atmađža Bosna; Iljas Bosna; Pervane Bosna; Mustafa Bosna; Gazi Bosna; Hasan Bosna; Husejin Bosna; Alija Bosna; Husrev Bosna; Nalbant Alija Bosna.

FAIK VOJVODA, GULAM

Merdovi spomenutog:

Murat Hrvat, gulam; Rustem Hrvat, gulam; Skender Hrvat, gulam; Hasan Bosna; Husejin Bosna; Seid Bosna; Umur Bosna; Bajezid Bosna; Ferhad Bo-

sna; Jezid Bosna; Kasim Bosna; Behram Bosna; Mehmed Bosna; Timurhan Bosna; drugi Bajezid Bosna.

KARA HASAN, VOJVODA

Merdovi spomenutog:

Koči Bosna; Jusuf Bosna; Kasim Bosna; Mehmed Bosna; Husejin Bosna; Sari Bosna; Alija Bosna; Vejs Bosna; Davud Bosna; Husejin Bosna; Murad Bosna; Hajdar Bosna; Alija Bosna; Baliija Bosna; Alađoz Bosna; Ahmed Bosna; Balaban Bosna; Ferhad Bosna; Mustafa Bosna; Pervane Bosna; Sulejman Bosna; Durut Bosna; Šaban Bosna; Mehmed Bosna.

BEHDŽET SERBEVVABIN, GULAM

Merdovi spomenutog:

Husejin Hrvat, gulam; Kasim Hrvat, gulam; Mehmed Bosna; Sarajlu (Brajlu?) Bosna; Uvejs Bosna; Turhan Bosna; Ramadan Bosna; Džafer Bosna; Iljas Bosna; Iljas Arnaut; Hamza Arnaut; Jusuf Bosna; Velija Bosna.

DŽELAL SERBEVVABIN, GULAM

Merdovi spomenutog:

Muslim Hrvat, gulam; Ferhat Hrvat, gulam; Perver Hrvat, gulam; Hasan Hrvat, gulam; Nesuh Bosna; Mustafa Bosna; drugi Nesuh Bosna; Ejnehan Bosna; Husein Bosna; Mustafa Bosna.

MAHMUD VOJVODA, GULAM

Merdovi spomenutog:

Isa Bosna; Divane Alija Bosna; Ferhat Bosna; Mahmut Bosna; Skender Bosna; Ilijas Bosna; Mahmut Bosna; Behram Bosna; Hasan Bosna; Durmiš Bosna; Mehmed Bosna; Alija Bosna; Uvejis Bosna; Divane Alija Bosna; Rahman Bosna; Mehmed Bosna; Malkoč Bosna; Mustafa Bosna; Husein Bosna; Ahmed Bosna; Kurt Bosna; Jusuf Bosna; Ferhat Bosna; Husein Bosna; Džafer Bosna; Nesuh Bosna; Alija Bosna; Mustafa Bosna; Ejnehan Bosna; Jasin Bosna; Nesuh Bosna; Jusuf Bosna; Hasan Bosna; Nesuh Bosna; Ferhat Bosna; Piri Bosna; Piri Bosna; Turhan Bosna; Jusuf Bosna; Hasan Bosna; Baliija Bosna; Alija Bosna; Ajdin Bosna; Hasan Bosna; Turhan drugi Bosna.

FID VOJVODA, GULAM

Merdovi spomenutog:

Mahmut Bosna; Turhan Bosna; Alija Bosna; Ferhat Bosna; Husein Bosna; Mehmed Bosna; Mustafa Bosna; Alađoz Bosna; Husein Bosna; Karađoz Bosna; Alija Bosna; Balaban Bosna; Alađoz Bosna; Jusuf Bosna; Junus Bosna; Ferhat Bosna; Jusuf Bosna.

ATA VOJVODA, GULAM

Merdovi spomenutog:

Hasan Bosna; Alađoz Bosna; Husein Bosna; Balaban Bosna; Behram Bosna; Karađoz Bosna; Hasan Bosna; Husein Bosna; Ferhat Bosna; Karađoz Bosna; Husein Bosna; Ferhat Bosna; Mehmed Bosna; Alija Bosna; Musa Bosna; Isa Bosna; Ahmed Bosna; Alija Bosna.

MERDOVI MIR-I LIVE

Husein Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Oruč Bosna; Hasan Bosna. Bajezid Bosna, ulüfeî.

Sulejman Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Jusuf Bosna; Velija Bosna; Skender Hrvat, gulam; Džafer Hrvat, gulam.

Hadži Mustafa Bosna, ulüfeî; merdovi spomenutog: Behram Bosna; Piri Bosna.

Kasim Arnaut, ulüfeî; merdovi spomenutog: Hizir Arnaut; Alija Bosna; Mehmed Ohri.

Ahmed Bosna, ulüfeî; merdovi spomenutog: Murat Bosna; Širmerd Bosna.

Aladoz Arnaut, ulüfeî; merdovi spomenutog: Alija Bosna; Piri Bosna.

Ibrahim Bosna, ulüfeî; merdovi spomenutog: Hasan Bosna; Bajezid Bosna.

Kara Alija Arnaut, ulüfeî; merdovi spomenutog: Hasan Bosna; Turhan Bosna; Velija Bosna.

Bali Edirne, ulüfeî; merdovi spomenutog: Šahin Bosna; Isa Balijski Bosna.

Ilijas Bosna, ulüfeî; merdovi spomenutog: Pervane Bosna; Kurt Bosna.

Mustafa Bosna, ulüfeî; merdovi spomenutog: Numan Bosna; Timur Bosna.

Hizir Arnaut, ulüfeî; merdovi spomenutog: Alija Karaman; Mesuh Bosna; Mehmed Bosna.

Husein Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Hizir Arnaut, gulam; Sefer Bosna.

Pervane Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Piri Bosna; Delikara Bosna;

Mehmed Bosna.

Kilibat? Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Mustafa Bosna; drugi Mustafa Bosna.

Fethi Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Mustafa Bosna; Ilijas Bosna; Piri Bosna; Hajdar Bosna.

Mustafa Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Skender Bosna; Širmerd Bosna.

Pervane Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Mustafa Bosna; Mehmed Bosna.

Mehmed Hrvat, gulam.

Ferhat Hrvat, gulam.

Ahmed Hrvat, gulam.

Mustafa vekil-i hardž; merdovi spomenutog: Skender Bosna; Mustafa Bosna; Ahmed Bosna.

Seid Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Džafer Hrvat, gulam; Timur Bosna; Velija Bosna.

Murat Arnaut, gulam; merdovi spomenutog: Ejnehan Bosna; Balijski Bosna; Nesuh Arnaut, gulam; Hajdar Bosna.

Nesuh čauš, ulüfeî; merdovi spomenutog: Mahmud Bosna; Abdi Bosna; Ajas Bosna; Bajezid Bosna.

Arslan čelebi, ulüfeî; merdovi spomenutog: Redžep Bosna; Mehmed Bosna; Skender Bosna; Murat Bosna; Husein Bosna.

Murat Hrvat, gulam.

Idriz Hrvat, gulam.

Uveis Hrvat, gulam; merdovi: Šir Arap, gulam; Ejnehan Bosna; Jusuf Bosna. Čauš Pehlivan; merdovi spomenutog: Mehmed Bosna; Ugurlu Bosna; Gazanfer Bosna.

Perver Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Ferhat Bosna; Mustafa Bosna; Alija Bosna.

Husein Zvečan, ulüfeî; merdovi spomenutog: Mehmed Bosna; Kajtaz Bosna; Husein Bosna; Oruč Bosna.

Seid Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Džafer Hrvat, gulam; Timur Bosna; Velija Bosna.

Hadži Bosna, čehaja spomenutog (kethuda-i elmezbur); merdovi spomenutog: Oruč Bosna; Kurt Bosna; Alija Bosna.

Ibrahim Karamani, ulüfeî; merdovi spomenutog: Mustafa Siroz, ulüfeî; Ahmed Karamani.

SEMENDER VOJVODA; merdovi spomenutog: Jusuf Bosna, Behram Bosna; Alija Bosna; Jahja Bosna?; Junus Bosna; Skender Bosna; Mehmed Bosna; Alija Bosna; Ahmed Bosna; Jusuf Hrvat, gulam.

Sinan Abaza gulam; merdovi spomenutog: Hamza Bosna, ulüfeî; Hasan Bosna; Ahmed Bosna.

Kara Skender Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Piri Bosna; Alija Bosna; Jusuf Bosna.

Čejvan Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Timur Bosna; Murat Bosna; Mehmed Hrvat, gulam; Ahmed Bosna.

MUSTAFA VOJVODA BOSNA; merdovi spomenutog: Hasan Bosna; Kasim Bosna; Nesuh Bosna; Sadi Bosna; Husein Bosna; Murat Hrvat, gulam.

Jahja Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Hasan Bosna; Ramadan Bosna; Alija Bosna.

MEHMED ČETEI? BOSNA; merdovi spomenutog: Mustafa Bosna; Husref Bosna; Mehmed Bosna, ulüfeî; merdovi spomenutog: Murat Bosna; Bajezid Bosna; Velija Bosna; Pervane Bosna.

Čauš sandžaka, ulüfeî; merdovi spomenutog: Husein Bosna; Ferhat Bosna; Mustafa Bosna; Alija Bosna.

MERDOVI MIRILIVE

Bajezid Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Džafer Bosna; Ferhat Bosna.

Ajas Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Hasan Bosna; Džafer Bosna; Jusuf Bosna.

Hizir Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Mahmud Bosna; Alija Bosna.

Ilijas Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Hasan Bosna; Džafer Bosna.

Nesuh Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Turhan Bosna; Velija Bosna; Murat Bosna.

Mustafa Obročće ulüfeî; merdovi spomenutog: Hasan Bosna; Alija Bosna.

Katib Hajdar Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Džafer Bosna; Alija Bosna; Skender Bosna; Hasan Bosna; Mustafa Bosna.

Katib Mehmed, ulüfeî; merdovi spomenutog: Pašajigit Bosna; Baliija Bosna; Ahmed Bosna; Husein Bosna; Husein Nikbolu (Nikopolje); Barak Bosna; Jusuf Bosna.

Čauš Alija, Sofija, ulüfeî; merdovi spomenutog: Isa Bosna; Hasan Bosna; Timur Bosna.

Čauš Hasan Bosna, ulüfeî; merdovi spomenutog: Jusuf Bosna; Alija Bosna; Musa Bosna.

Mustafa Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Skender Bosna; Širmerd Bosna; Mustafa Bosna.

Pervane Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Mehmed Bosna; Skender Bosna; Mustafa Bosna.

Alija Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Junus Bosna; Ferhat Bosna.

Kasim Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Hajdar Bosna; Sefer Bosna.

Alija Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Timur Bosna; Barak Bosna.

Vekas? Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Hamza Bosna; Mahmud Bosna. Sefer Durak? Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Junus Bosna; Ibrahim Bosna.

Hajdar Durak, Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Ferhat Bosna; Pašajigit Bosna.

Pervane Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Mehmed Bosna; Alija Bosna; Velija Bosna.

Ferhat Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Ahmed Bosna; Jusuf Bosna; Junus Bosna.

Skender Hrvat, gulam; merdovi spomenutog: Alija Bosna; Jusuf Bosna; Ahmed Bosna.

Koči Hrvat, gulam; Velija Bosna njegov merd. Mustafa Hrvat, gulam; Hamza Arnaut njegov merd. Hizir Hrvat, gulam; Velija Bosna njegov merd. Lutfi Hrvat, gulam. Ismail Hrvat, gulam; Ahmed Bosna njegov merd. Ibrahim

Hrvat, gulam; Širmerd Bosna njegov merd. Husein Hrvat, gulam; Ahmed Bosna njegov merd. Skender Hrvat, gulam; Ahmed Bosna njegov merd. Kasim Hrvat, gulam. Ferhat Hrvat, gulam. Mustafa Hrvat, gulam. Sulejman Hrvat, gulam; Alija Bosna njegov merd. Muslim Hrvat, gulam; Jusuf Bosna, njegov merd. Hasan Hrvat, gulam; Ahmed Bosna njegov merd. Džemšid Ungurus, gulam; Nesuh Bosna njegov merd. Nesuh Hrvat, gulam; Mehmed Bosna njegov merd. Mensur Hrvat, gulam; Alija Bosna njegov merd. Husein Ungurus, gulam. Šahin Hrvat, gulam. Širmerd Hrvat, gulam. Uveis Hrvat, gulam. Atmadža Hrvat, gulam; Jusuf Bosna njegov merd. Gazanfer Hrvat, gulam; Karadoz Bosna njegov merd. Kajtaz Hrvat, gulam. Mustafa Hrvat, gulam. Skender Hrvat, gulam; Ahmed Bosna njegov merd. Husein Hrvat, gulam; Alija Bosna njegov merd. Hasan Hrvat, gulam; Husein Bosna njegov merd. Skender Hrvat, gulam; Sulejman Bosna njegov merd. Alija Hrvat, gulam; Alija Bosna njegov merd. Muslim Hrvat, gulam; Alija Bosna njegov merd. Ajas Hrvat, Hrvat, gulam; Kasim Bosna njegov merd. Rizvan Hrvat, gulam; Husein Bosna njegov merd. Rehber Hrvat, gulam. Ahmed Hrvat, gulam; Kasim Bosna njegov merd. Sulejman Arnaut, gulam. Kasim Hrvat, gulam; Dursun Bosna njegov merd. Muslim Hrvat, gulam; Alija Bosna njegov merd. Ajas Hrvat, gulam. Veis? Hrvat, gulam; Sejdi Bosna njegov merd. Pervane Hrvat, gulam; Mehmed Bosna njegov merd. Nesuh Hrvat, gulam; Ferhat Bosna njegov merd. Kasim Hrvat, gulam; Nesuh Bosna njegov merd. Ilijas Hrvat, gulam, Habul? Hrvat, gulam, Husref Hrvat, gulam, Piri Hrvat, gulam, Hasan Hrvat, gulam, Muslim Hrvat, gulam, Junus Hrvat, gulam, Jahja Hrvat, gulam, Emani Hrvat, gulam, Gazanfer Hrvat, gulam, Hasan Hrvat, gulam, Skender Hrvat, gulam, Junus Hrvat, gulam, Ferhat Hrvat, gulam, Hasan Hrvat, gulam, Jusuf Hrvat, gulam, Mehmed Hrvat, gulam, Aladoz Hrvat, gulam, Džafer Hrvat, gulam, Musa Hrvat, gulam, Širmerd Hrvat, gulam, Čejvan Hrvat, gulam, Muslim Hrvat, gulam, Ferhat Hrvat, gulam, Mehmed Hrvat, gulam, Mustafa Hrvat, gulam, Isa Hrvat, gulam, Karadoz Hrvat, gulam, Ajas Hrvat, gulam, Ilijas Hrvat, gulam, Husein Hrvat, gulam, Nesuh Hrvat, gulam.

MERDOVI MIRILIVE

Sulejman Hrvat, gulam, David Hrvat, gulam, Alija Hrvat, gulam, Ahmed Hrvat, gulam, Mahmud Hrvat, gulam, Džafer Hrvat, gulam, Ferhat Hrvat, gulam, Feridun Hrvat, gulam, Vejs Hrvat, gulam, Kasim Hrvat, gulam, Junus Hrvat, gulam, Fajik Hrvat, gulam, Pervane Hrvat, gulam, Šahin Hrvat, gulam, Lutfi Hrvat, gulam, Skender Hrvat, gulam, Karadža Hrvat, gulam, Hurem Hrvat, gulam, Jusuf Hrvat, gulam, Sulejman Hrvat, gulam, Ajas Hrvat, gulam, Kasim Hrvat, gulam, Sadi Hrvat, gulam, Kešat Hrvat, gulam, Malkoč Hrvat, gulam, Čejvan Hrvat, gulam, Bešaret Hrvat, gulam, Murat Hrvat, gulam, Behram Hrvat, gulam, Sulejman Hrvat, gulam, Ramadan Hrvat, gulam, Oruč Hrvat, gulam, Murat Hrvat, gulam, Ismail Hrvat, gulam, Gazanfer Hrvat, gulam, Alija Hrvat, gulam, Šurin? Hrvat, gulam, Ferhat Hrvat, gulam, Memram Hrvat, gulam, Sefer Hrvat, gulam, Hizir Hrvat, gulam, Hajdar Hrvat, gulam, Mustafa Hrvat, gulam, Alija Hrvat, gulam, Pašajigit Hrvat, gulam, Balija Hrvat, gulam, Skender Hrvat, gulam, Umur Hrvat, gulam, Firdurs Hrvat, gulam, Hamza Hrvat, gulam, Junus Hrvat, gulam, Muslih Hrvat, gulam, Kurt Hrvat, gulam, Nesuh Hrvat, gulam, Davud Hrvat, gulam, Ejnehan Hrvat, gulam, Murat Hrvat, gulam, Malkoč Hrvat, gulam, Jusuf Hrvat, gulam, Pervane Hrvat, gulam, Šehsuvar Hrvat, gulam, Ramadan Hrvat, gulam, Jakub Hrvat, gulam, Emre Hrvat, gulam, Ejnehan Hrvat, gulam, Sejdi Hrvat, gulam, Karahasan Hrvat, gulam, Mehmed Hrvat, gulam, Šaban Hrvat, gulam, Ahmed Hrvat, gulam, Ishak Hrvat, gulam, Musa Hrvat, gulam, Jusuf Hrvat, gulam.

ULUFEDŽIJE

Murat Bosna, Hajdar Bosna, Mehmed Bosna, Kurt Siroz; Mustafa Bosna njegov merd. Ejnebegi Bosna, Mehmed Arnaud, Kara Hasan Anadolu, Velija Bosna, Mustafa Bosna, Hasan Bosna, Skender Filibe, Isa Filibe, Ejnebegi Bosna, Mustafa Bosna, Nesuh Bosna, Hamza Bosna, Kara Alija Arnaud; Mahmud Bosna njegov merd. Oruč Bosna, Ibrahim Karaman, Mustafa Siroz, Karamahmud Anadolu, Kara Ali Anadolu, Ahmed Anadolu, Mahmud Manastir, Alija Edirne, Džafer Uskup, Ahmed Bosna, Alija Kel, Husein Arnaud, Hamza Bosna, Mehmed Arnaud, Sulejman Janija; Mustafa Arap njegov gulam. Mehmed Bosna, Sejdi Bosna; Hasan Bosna njegov merd. Pervane Bosna, Skender Arnaud, Hasan Petrica, Firuz Petrica, Alađoz Bosna, Alija Herceg, Jusuf Bosna, Hamza Bosna, Murat Bosna, Jahja Bosna, Alija Arnaud, Mehmed Bosna, Derviš Alija Bosna, Balijsa Bosna, Alija Bosna, Džafer Bosna, Davud Bosna, Murat Bosna, Mehmed Bosna, Alija Bosna, Alija Arnaud, Husein Bosna, Kara Alija Siroz, Alija drugi Siroz, Šaban Arap, Ahmed Bosna, Alija Bosna, Jusuf Bosna, Velija Uskup, Alija Uskup, Ramazan Berane, Ahmed Berane, Karadoz Bosna, Hamza Bosna, Velija Bosna, Širmerd Bosna, Ahmed Bosna, Hamza Filibe, Alija Edirne, Jusuf Edirne, Velija Edirne, Hamza Edirne, Ahmed Bosna, Pašajigit Bosna, Rustem Bosna, Ahmed Bosna, Junus Bosna.

Ukupno pratnja (ljudi) spomenutog, osoba: 1040

ZAIMI LIVE BOSNE

Zeamet Skender-bega miralaja Bosne; Selo Svinjačica pripada Nikšiću (Nikšićima), 29161; merdovi spomenutog:

Husein Bosna, Sulejman Bosna, Halil Bosna, Ilija Bosna, Husein Bosna, Skender Bosna, Alija Bosna, Ejnehan Bosna, Mustafa Bosna, Husein Bosna, Hasan Bosna, Bajezid Bosna, Jusuf Bosna, Skender Bosna, Širmerd Bosna, Jakub Bosna, Hizir Bosna, Alija Bosna, Ferhat Bosna; Alija Hrvat, gulam. Sejdi Hrvat, gulam.

Svega: 21

Zeamet Kara Osmana; Selo Polje pripada Neretvi, 24000; merdovi spomenutog:

Vejsi Bosna, Muruvet Bosna, Murat Bosna, Hasan Bosna, Timurhan Bosna, Gazi Bosna, Mehmed Bosna, Turhan Bosna, Ahmed Bosna, Jusuf Bosna, Mustafa Bosna, Husein Bosna, Ilija Bosna, Alađoz Bosna, Ismail Bosna, Karadoz Bosna, Šadi Bosna, Pervane Bosna, Bali Bosna, Ahmed Bosna, Alija Bosna, Kurd Bosna, Junus Bosna, Dursun Bosna, Husein Bosna, Ejnebegi Bosna, Arslan Bosna, Velija Bosna, Barak Bosna, Kasim Bosna .

Svega: 30

Zeamet Aferidun-bega, sina Alāuddevelet-bega; Selo Srđani pripada Rasu, hāšil (prihod) 60218; merdovi spomenutog:

Emirza Adana, Davud Adana, Ilija Adana, Piri Anadolu, Mehmed Istanbul, Ismail Anadolu, Hasan Anadolu, Karadoz Akşehir, Musa Edirne, Ahmed Edirne, Muejed Anadolu, Ahmed Anadolu, Ferhat Anadolu, Ilija Bosna, Balijsa Bosna, Jusuf Bosna, Hasan Bosna, Armagan Filibe, Mehmed Bosna, Alija Bosna, Ibrahim Madžar, gulam, Jusuf Ungurus, gulam, Hurem Hrvat, gulam, Pervane Madžar, gulam, Dijale? Hrvat, gulam, Skender Hrvat, gulam, Husein Ungurus, gulam, Karamani, Umet? Anadolu, Piri Umri? Anadolu, Ahmed Anadolu.

Svega: 31

Zeamet Bali-bega; Selo Mokronoge pripada Visokom, prihod 48000; merdovi spomenutog:

Mehmed Bosna, Skender Bosna, Alija Bosna, Sulejman Bosna, Pervane Bosna, Jusuf Bosna, Ahmed Bosna, Junus Bosna, Mustafa Bosna, Alija Bosna, Ferhat Bosna, Hamza Bosna.

Zeamet vojvode Ibrahima; Selo Banja pripada Brodu; prihod 22000; merdovi spomenutog:

Ajas Bosna, Hajdar Bosna, Ferhat Bosna, Jusuf Bosna, Husein Bosna, drugi Husein Bosna, Mehmed Bosna, Alija Bosna, Hamza Bosna.

Zeamet Mustafe sina Ahmed-bega; Selo Vidobrenići pripada Zvečanu, prihod 23000; merdovi spomenutog:

Gazanfer Hrvat, gulam, Mustafa Hrvat, gulam, Hajdar Hrvat, gulam, Husref Ungurus, gulam, Ferhat Arnaut, gulam, Junus Bosna, Alađoz Bosna, Hizir Bosna, Velija Bosna.

Zeamet Sinan-bega; Selo Viduhovo pripada Rasu, prihod 22000; merdovi spomenutog:

Mustafa Hrvat, gulam, Husein Bosna, Hasan Bosna, Korkut Bosna, Hamza Bosna, Jusuf Bosna, Širmerd Bosna, Ahmed Bosna.

Zeamet Skender-bega; Selo Bilići pripada Rasu, prihod 20212; merdovi spomenutog:

Pervane Hrvat, gulam, Paša Jigit Bosna, Mustafa Bosna, Kurd Bosna, Hamza Bosna, Ahmed Bosna, Alija Bosna, Velija Bosna, Ejnehan Bosna.

Zeamet Ali-bega; Selo Hrtar, prihod 24600; merdovi spomenutog:

Šadi Hrvat, gulam, Hurem Ungurus, gulam, Kara Alija Bosna, Bajezid Bosna, Mehmed Bosna, Ejnebegi Bosna, Kurd Bosna, Budak? Bosna, Piri Bosna, Alija Bosna.

Zeamet Abdi-bega rođaka Junus-paše; Selo Vranica pripada Olovcima, prihod 46260; merdovi spomenutog:

Jusuf Hrvat, gulam, Nesuh Hrvat, gulam, Rizvan Hrvat, gulam, Husein Ungurus, gulam, Derviš Hrvat, gulam, Jahja Hrvat, gulam, Ibrahim Hrvat, gulam, Ejnehan Bosna, Salik Bosna, Ejnebali Bosna, Bajezid Bosna, Pervane Bosna, Alija Bosna, Nesuh Bosna.

Zeamet Hasan-nbega sina Davud-bega; Selo G. Budimlje pripada Banji, prihod 22000; merdovi spomenutog:

Jahja Hrvat, gulam, Jusuf Hrvat, gulam, Timurhan Bosna, Ferhat Bosna, Husein Bosna, Baliija Bosna, Hasan Bosna, Alija Herceg, Alija Bosna, Karli Bosna, Mehmed Herceg, Omer Bosna, Mehmed Bosna, Arslan Bosna, Velija Sofija, Karahasan Bosna, Šer Alija Bosna.

Zeamet Džafer-bega; Selo Gračanica pripada Sarajevu, prihod 20000; merdovi spomenutog:

Joldaš Bosna, Baliija Bosna, Gazi Bosna, Hamza Bosna, Ferhat Bosna, Karabali Bosna, Alija Bosna, Ahmed Bosna, Kara Alija Bosna, Jusuf Bosna, Velija Bosna, Hamza Bosna, Murat Bosna, Alađoz Bosna, Terzi Hamza, Bosna.

Zeamet vojvode Murata merda Husrevbegova; Selo Podrinje (ili Pudarina) pripada Vrataru, prihod 20147; merdovi spomenutog:

Ahmed Bosna, Alija Bosna, Jusuf Bosna, Velija Bosna, Hamza Bosna, Karađoz Bosna, Ahmed Bosna, Hamza drugi Bosna.

Zeamet Ali-bega sina Šahrah-bega; Sami Hrtar, 23585.

Ali Anadoli, Amur? Anadoli, Mehmed Anadoli, Ejnebegi Anadoli, Vejis Anadoli, Alija Hrvat, gulam, Šadi Hrvat, gulam, Hurem Hrvat, gulam, Budak Anadoli.

Zeamet Kasim-bega sina Kopčića; Sami pazar Sutiska, 46115. Otišao po carskoj naredbi da čuva vilajet Bosna.

Zeamet Mehmeda sina Ahmed-bega; Selo Šare pripada Rasu, 20744; merdovi spomenutog:
Ibrahim Bosna, Isa Bosna, Alija Bosna, Skender Bosna, Behram Bosna, Hajdar Bosna, Mustafa Bosna, Jusuf Bosna, Hamza Hrvat, gulam, Alija Hrvat, gulam.

SPAHIJE SA TEZKIRAMA

Timar Ferhata, sina Skendera Čehaje; Selo Hrsovići pripada Sarajevu, 16000; merdovi spomenutog:

Ibrahim Hrvat, gulam, Jusuf Hrvat, gulam, Sulejman Hrvat, gulam, Mustafa Ungurus, gulam, Husein Ungurus, gulam, Alija Hrvat, gulam, Džafer Hrvat, gulam, Mahmut Hrvat, gulam, Hadži Hrvat, gulam, Turhan Hrvat gulam, Jusuf Hrvat, gulam, Mahmud Bosna, Alija Bosna.

Timar Ahmeda vojvode; Selo Podgrađe pripada Sarajevu, 10572; merdovi spomenutog: Pervane Hrvat, gulam, Širmerd Hrvat, gulam, Ahmed Hrvat, gulam, Alija Hrvat, gulam, Mehmed Bosna, Hamja Bosna, Jusuf Bosna, Aladoz Bosna.

Timar Nesuha; Selo Kolan ili sl. pripada Sarajevu, prihod 6014; merdovi spomenutog:

Murat Bosna, Alija Bosna, Ahmed Bosna.

Timar Mehmeda; Selo Rešiče pripada Sarajevu, prihod 6840; merdovi spomenutog:

Alija Bosna, Velija Bosna.

Timar Ibrahim; Selo Trnovo pripada Sarajevu, prihod 9099; merdovi spomenutog:

Husein Bosna, Pervane Bosna, Skender Bosna, Kasim Berane?

Timar Alije Čehaje; Selo Možarići pripada Sarajevu, prihod 6000; merdovi spomenutog:

Sefer Hrvat, gulam, Derviš Bosna, Rustem Bosna.

Timar Mehmeda; Selo Drozgo metva pripada spomenutom, prihod 8299; merdovi spomenutog:

Skender Bosna, Husein Filibe, Bahšajiš Edirne.

Timar Alije; Selo Osovići pripada Sarajevu, prihod 8500; merdovi spomenutog:

Mahmut Hrvat, gulam, Gazi Hrvat, gulam, Jusuf Bosna.

Timar Sadudina; Selo Slatina pripada Sarajevu, prihod 7582; merdovi spomenutog:

Alija Bosna, Mustafa Bosna, Nesuh Bosna.

Timar Ferruha; Selo Zabrdica pripada Sarajevu, prihod 8984; merdovi spomenutog:

Ahmed Bosna, Jusuf Bosna, Velija Bosna.

Timar Šadi vojvode; Selo Kostendol pripada Sarajevu, prihod 10000; merdovi spomenutog:

Alija Bosna, Ahmed Bosna, Musa Bosna, Jusuf Hrvat, gulam, Ahmed Hrvat, gulam, Velija Bosna.

Timar Ahmeda; Selo Branići pripada Sarajevu, prihod 8000; merdovi spomenutog:

Ferhat Bosna, Bajezid Bosna, Šemsi Bosna, Turalija Bosna, Ahmed Bosna, Velija Bosna, Murat Bosna.

Timar Hadži Bajrama; Selo Mašići pripada Sarajevu, prihod 7016; merdovi spomenutog:

Šah Veli Bosna, Musa Bosna, Jahja Bosna.

Timar Hadži Jeničerija; Selo Vramalje? pripada Sarajevu, prihod 9000; merdovi spomenutog:

Bajezid Bosna, Alija Bosna, Hamza Bosna, Piri Bosna.

Timar Ahmeda vojvode; Selo Strigora pripada Sarajevu, prihod 6532; merdovi spomenutog:

Alija Bosna, Skender Bosna, Kasim Bosna.

Timar Džafera čauša, jednog od čauša visokog dvora; Selo Ribe pripada Vrataru, prihod 12555; Otišao na dužnost.

Timar Džundi-ĥān Pōlāda; Selo Bresnica pripada Vrataru, prihod 7600; merdovi spomenutog:

Timur Bosna, Hasan Bosna.

Timar Huseina; Selo G. Rača pripada Vrataru, prihod 7001; merdovi spomenutog

Mehmed Bosna, Ishak Filibe.

Timar Mehmeda; Selo Medovo pripada Vrataru, prihod 12017; merdovi spomenutog: Mehmed Hrvat, gulam, Husein Hrvat, gulam, Davud Hrvat, gulam, Širmerd Bosna, Skender Bosna.

Timar Mustafe; Selo Tuštemede pripada Vrataru, prihod 6045; merdovi spomenutog:

Mahmuđ Bosna, Skender Bosna, Alija Bosna, Hasim Hrvat, gulam, Alija Ungurus, gulam.

Timar Jeničeri Ilijasa; Selo G. Obratilje, pripada Vrataru, 9000; merdovi spomenutog:

Ferhat Bosna, Oruč Bosna, Ahmed Bosna, Kasim Bosna, Velija Bosna.

Timar Mehmeda; Selo Kostenčići pripada Vrataru, prihod 6929; merdovi spomenutog:

Jusuif Bosna, Balija Bosna, Pervane Bosna.

Timar Divane Huseina; Selo Očuda pripada Vrataru, prihod 8555; merdovi spomenutog:

Rustem Hrvat, gulam, Hasan Hrvat, gulam, Hamza Hrvat, gulam, Ahmed Bosna, Jusuf Bosna.

Timar Karađoza, bevvaba; Selo Prekornica pripada Vrataru, prihod 15000; merdovi spomenutog:

Behram Hrvat, gulam, Alija Bosna, Jusuf Bosna, Mustafa Bosna, Hamza Bosna.

S u m m a r y

THE REGISTER OF THE BOSNIAN ARMY OF THE EVE OF THE MOHAČ BATTLE OF 1526

This work makes public the register of the army from the Bosnian Sanjak on the eve of the Mohač battle of 1526.

The original of the register (defter) is kept at the Archives of the Topkapu Museum of Istanbul under the number Ar. D. 4175, and the microfilm and photocopies at the Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina.

The register has not been preserved in entirety. Only 17 pages have been saved, which represents a little over a half of the whole defter. This is the oldest register of this kind known so far (the so-called yoklama defter) which relates to Bosnia. The date of the register has not been preserved, so it had to be established by an indirect method. Some persons mentioned in the defter are known to have been among closest associates of Gazi Husrev-beg, which points to the fact that Gazi Husrev-beg was then governor (sanjak-beg) of Bosnia. Among these the names of Kara Osman (beg) and Murat-vojvoda, the well-known Murat-beg Tardić, stand out. In

addition, two regular registers of Bosnia, from 1516 and 1528, confirm that this register appeared in the time span between these two years; also, it is known that in that period only one imperial campaign was led, and that was the Mohač one of 1526. Accordingly, the register in question could originate only then. Apart from this, the territory of the Bosnian Sanjak which is included in the register supports the opinion that this was the time of the Mohač battle. According to this defter, 2990 soldiers from Bosnia had to go to the war, not counting those who stayed behind to defend Bosnia, who were 126 in number.

The register opens a possibility of several lines of study: structure of the Ottoman army and population, participation of our people in that army and their social and economic position; manner of going to war; ranks and titles of various categories of soldiers and commanding officers; identification of a large number of begs and vojvodas who played an important part in the political and social life of Bosnia; islamization of Bosnia, etc.

Especially interesting is the fact that a majority of registered persons were marked by the name of their place of origin; thus we encounter such designations as *Croatian*, *Bosnia* and so on. In addition, the persons designated as *Croatian* appear regularly with the designation of *Gulam*. The register offers an insight into the role of the Wallachian princes in the Bosnia under Ottoman rule, who according to this register were given the task of defending Bosnia; 47 of them were listed.

Of special interest is the institution of the *vojvoda*, which was obviously very important at the time. Among the feudal lords listed, the members of the Malkočević family are especially prominent — thus this register offers a possibility of their closer identification. Finally, as for the question of islamization of Bosnia, we can conclude on the basis of this defter that that process was faster than has been thought so far. Also, in treating this problem, we have to take into consideration a number of various components, because the number of soldiers-Muslims (around 3.000) was for that time rather large.

Our scholarship knows only of one register of this kind — the one from 1711, published by Vladislav Skarić — so this also justifies the publication of this register in entirety.